

DE ZANDLOPER

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Ede

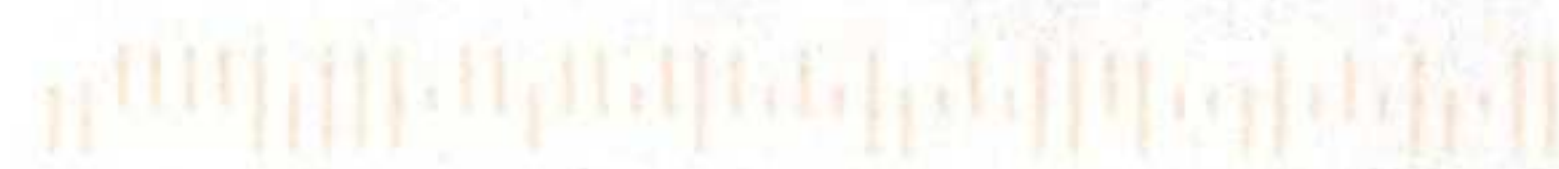

Historisch Museum Ede

Themanummer

De Hindekamp,
oase tussen bos en hei

2002-3

COMBIMARKT

&

STUDIO EDE

VOORDEEL IN FOTO EN VIDEO

TEL. STUDIO EDE 0318 - 653363

Grotestraat 62, Ede tel. 0318-616414
Bellestein 21, Ede tel. 0318-614300
Stadspoort 10, Ede tel. 0318-652121
Hoofdstraat 24, V'daal tel. 0318-512689
Molenstraat 3, Rhenen tel. 0317-616866
PB 8170 6710 AD EDE

**FOTO
FILM
VIDEO
STUDIO**

Winkelcentrum Bellestein 21, 6714 DP Ede, tel.: 0318-640479

Contactlenzen / Oogmetingen / Oogdrukcontrole

ALLES VOOR DE DOE-HET-ZELVER

Autolakken
Draadmateriaal
Gereedschap
Verf
IJzerwaren

* Bezorgen gratis
Hout Board Triplex
Wandplaten Schroten
Wandweefsel

Dit alles natuurlijk bij

DOE-HET-ZELF MARKT

ELBERT JANSEN V/H DE NOOY

KOLKAKKERWEG 65 - 67 - EDE - TEL. (0318) 611 680

** Wij geven u een deskundig advies*

DE ZANDLOPER

Kwartaalblad van de Vereniging Oud Ede
30e jaargang nr 3 september 2002

Van het bestuur

Allereerst willen we u vertellen dat de redactie van De Zandloper erin is geslaagd wederom een zeer aantrekkelijk themanummer te laten verschijnen, waarvoor we zeer dankbaar zijn. Ditmaal is aandacht besteed aan De Hindekamp, oase tussen bos en hei. U kunt vast en zeker uw hart ophalen aan deze informatie. Het gebied, een landbouwenclave in de Ginkel, ligt temidden van de natuurgebieden in de gemeente Ede. Met dit themanummer, verluchtigd met kleurenfoto's, worden uw promotieactiviteiten succesvol. Vergroting van het ledenbestand is nodig om de voortgaande vergrijzing op te vangen. Laat ieder lid proberen een lid te werven in een volgende generatie, om zo het draagvlak van de vereniging in de samenleving te vergroten. Met ieders medewerking kan het ledenbestand uitgroeien van 1100 naar 1200. De jaarlijkse contributie van 9,50 euro kan geen bezwaar zijn.

In de bestuursvergadering is de begroting 2003 van de vereniging goedgekeurd. Samen met het werkprogramma 2003 is deze begroting als subsidieaanvraag bij de gemeente Ede ingediend. De gemeente heeft aan de gesubsidieerde instellingen laten weten dat er waarschijnlijk niet aan bezuinigingen is te ontkomen mede als gevolg van de kabinetsplannen.

Op 17 september 2002 is er weer het jaarlijkse uitje voor de vrijwilligers. De vrijwilligers zullen hierover nog persoonlijk informatie ontvangen. Wilt u ook deel uitmaken van deze groep enthousiaste medewerkers, neem dan contact op met onze conservator de heer D.J. List, telefoon 0318-619554.

Heeft u de videofilm "een wandeling door Ede in de vorige eeuw" al aangeschaft? Deze is te koop in het museum (11,34 euro). Er zijn ook nog enkele exemplaren van het boek "De kerk als moeder" van ds. T. van 't Veld (18,15 euro) te verkrijgen.

DE ZANDLOPER is het orgaan van de Vereniging Oud Ede

- * Het dagelijks bestuur van de Vereniging Oud Ede bestaat uit de heren E. Lagerweij (voorzitter), P. Bon (secretaris) en W. Kempe (penningmeester).
- * De contributie bedraagt 9,50 euro per jaar, te voldoen door storting op giro 353.42.68 van penningmeester Vereniging Oud Ede te Ede.
- * Het Historisch Museum Ede (Museumplein 7, 6711 NA Ede, tel. (0318) 61 95 54) is open 's middags van twee tot vijf uur, op zondagen tot vier uur. Op maandagen is het museum voor het publiek gesloten.
- * Conservator van het museum is drs. D.-J. List.
- * De redactie van De Zandloper bestaat uit de heren J.E.H. den Hartog (eindredacteur), drs. D.-J. List, F.G. van Oort, en H. van Scherrenburg.
- * Adres voor vereniging, museum en orgaan: Museumplein 7, 6711 NA Ede, tel. (0318) 61 95 54.
- * Productie van het blad: Drukkerij Frouws te Ede.

ISSN 1384-7090

Van de redactie

Het onderwerp van het themanummer van dit jaar is 'De Hindekamp, oase tussen bos en hei'. Elke Edenaar weet dit prachtige natuurgebied te vinden ten noorden van de provinciale weg (N324) naar Arnhem in de buurt van de herberg De Zuid-Ginkel. Tal van aspecten van de geschiedenis van dit gebied komen in dit artikel aan de orde. Veel aandacht is besteed aan de illustraties, waaronder diverse kleurenfoto's. Het artikel kwam tot stand door nauwe samenwerking tussen ons lid, de heer J.J. Speelziek, en redacteur Frans van Oort. De heer Speelziek publiceerde eerder in De Zandloper artikelen waaronder dat over de 'Hannekemaaiers' in nummer 2001/2. Het gebied is recent door de gemeente Ede opgeknapt en zeer de moeite waard om te bezoeken.

De Hindekamp, oase tussen bos en hei

door F.G. van Oort en J.J. Speelziek

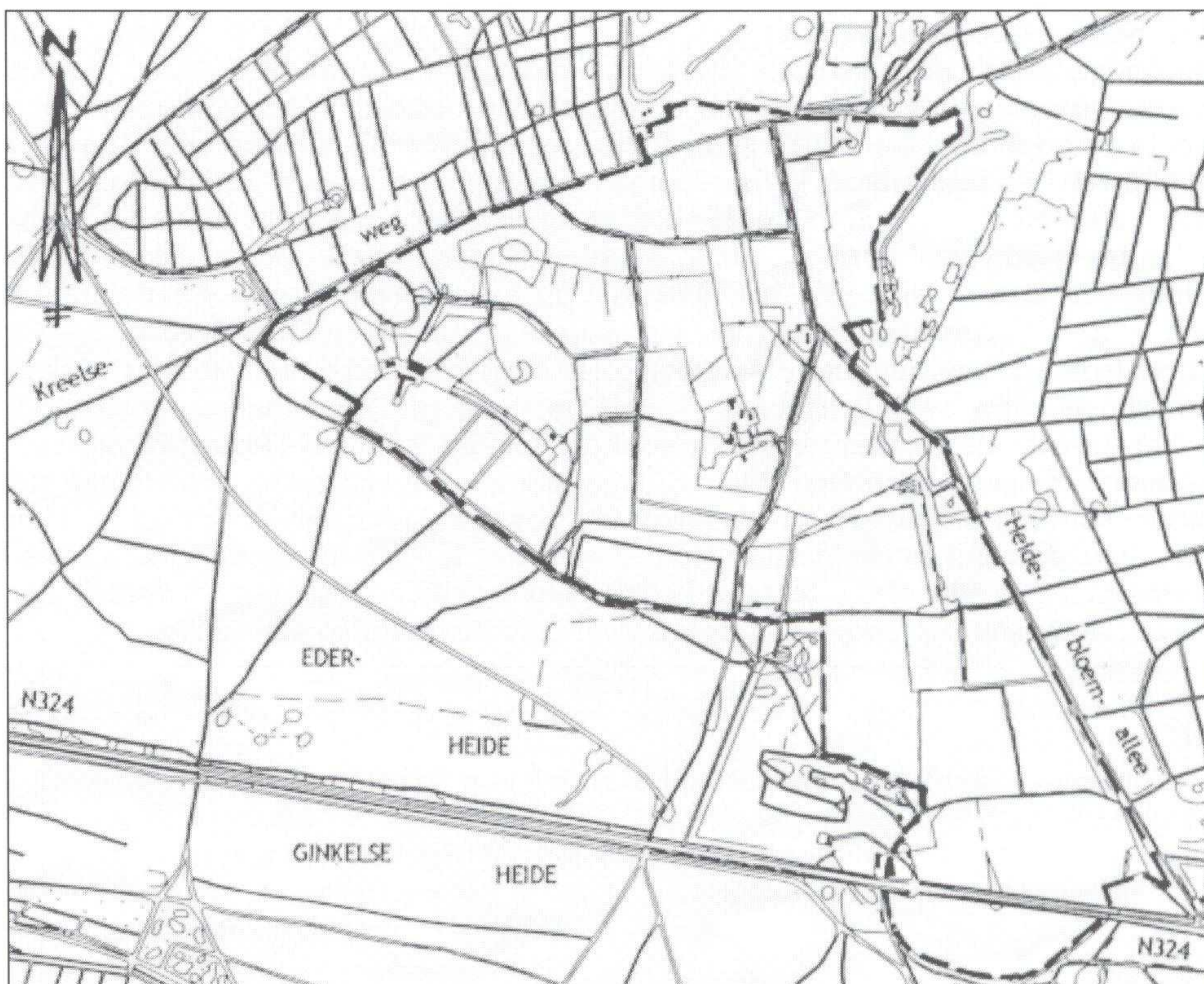
1. De Ginkel

Volgens de jongste (1998) topografische kaarten neemt 'De Hindekamp' min of meer een centrale positie in temidden van de westelijk gelegen Edese en Ginkelse heide, en de oostelijke bosgebieden (Planken Wambuis). Aangezien de naam 'De Ginkel' in deze contreien meerdere malen voorkomt, onder andere in samenhang met zand en heide, is het niet goed mogelijk de grenzen van dit gebied nauwkeurig te bepalen.

In zijn totaliteit is De Ginkel een mooi en gevarieerd, weliswaar nogal droog landschap ter grootte van circa 1.000 ha. De herkomst en betekenis van deze naam is onbekend.

De Hindekamp, een gebied van circa 500 ha, vormt het centrale deel van De Ginkel, dat in 1990 door "Bureau Nieuwland" te Wageningen wordt aangeduid als de landbouwenclave De Ginkel. Het is een delgebied en met recht een enclave temidden van bos en heide. Vergelijken met de rest van de gronden van De Ginkel vinden we in dit gebied voor een groot deel een bodem van andere bodemstructuur. Deze bodemsoort is door menselijk ingrijpen tot stand gekomen door het eeuwenlang bemesten van akkers met de inhoud van potstallen, die bestond uit een mengsel van heideplaggen, zand en uitwerpselen van het vee. De plaggen werden op de heide gestoken en in een uitgediepte veestal (potstal) gebracht. De uitwerpselen van de dieren - veelal schapen - vermengd met plaggen en zand, werden periodiek op de akkers uitgestrooid. Het niet-organische deel van dit mengsel, voornamelijk zand, zorgde voor een geleidelijke ophoging van de ondergrond. Deze methode van bemesting functioneerde tot het begin van deze eeuw en verdween bij de invoering van de kunstmest. Afhankelijk van de duur van de bemesting en het specifieke grondgebruik kon de dikte van de ophogingslaag 1 tot 1,5 m. bedragen. Dit type bodem wordt ook wel 'enk-eerdgrond' genoemd.

De naam 'De Hindekamp' is vermoedelijk afgeleid van een eertijds aan de noordoostzijde van De Ginkel gelegen land- cq. jachtgebied (\pm 200 m ten noordoosten van de Heibloemplas), dat volgens een stafkaart van 1885 reeds die naam draagt. Jac. Gazenbeek gaat nog verder terug en verwijst naar een aantekening in het kohier der verpondingen, een soort grondbelasting, gedateerd 1647, waar gesproken wordt van ene Jan Aertsz van den Hindencamp. Dit centrale deel van De Hindekamp betreft een wat lager gelegen terrein, waar de bevolking, reeds meer dan een eeuw geleden, met name tijdens regenrijke perioden, met wateroverlast te kampen had. In die tijd werd een slootverbinding tot stand gebracht, ook wel treksloot genoemd, tussen de Kreelseplas en de eind jaren dertig uitgegraven Heidebloem vijver, een soort overloopverbinding. Bij extreem hoge waterstanden stond een groot bosgedeelte ten zuidoosten van de Heidebloemvijver blank; bij vorst was dit ideaal voor de schaatsenrijdende jeugd.

Op deze topografische tekening – anno 2002 – is met een streeplijn de landbouwenclave van het vroegere landgoed De Hindekamp aangegeven. De oppervlakte aan bouwgrond beslaat zo'n 155 ha. Ter completering van dit landgoed heeft aansluitend aan dit gebied nog eens 335 ha bos en hei behoord. De herberg De Zuid-Ginkel en het perceel ten zuiden van Rijksweg 324, met de toepasselijke naam 'de halve maan', behoorden echter niet tot het landgoeddomein.

Rijke historie

Ede is vanouds bekend als een dorpje vlak bij de Hessenweg. Bij bestudering van oude landkaarten blijkt dat De Ginkel in vroeger tijden een kruispunt van verschillende Hessenwegen is geweest met de plaatselijke herberg als rust- en herkenningspunt.

Vanaf De Ginkel kon men naar Eembrugge bij Amersfoort, vanwaar men naar Engeland kon of via Meulunteren en Barneveld naar Ermelo, vanwaar men overstak naar Noord-Holland, dat heel vroeger een eiland was, of via Otterlo en 't Loo naar Windesheim en zo verder naar het Oostzeegebied, of via Oosterbeek en Kleef richting Keulen en naar Zuid-Europa of via Elst naar Zuid-Frankrijk. Bij opgravingen zijn uit al deze gebieden handelsprodukten uit vroeger tijden gevonden zoals barnsteen, kralen, speciale lange vuurstenen, messen, polsbeschermers, bronzen emmers, koper, brons van ver voor de bronstijd en ijzer van circa 1500 jaar voor de officiële ijzertijd.

Deze gevonden voorhistorische voorwerpen hebben betrekking op het Steen-, Brons- en IJzertijdperk, alsmede op de Frankische en Karolingische tijden. De verzameling is thans in haar geheel ondergebracht in het Leidse Museum voor Volkenkunde. Een belangrijke rol speelde daarbij de kapitein H.J. Bellen, die vele jaren werkzaam was in het garnizoen Ede. (Zie deel 3 van de 'Geschiedenis van Ede', waarin Bellen verslag doet van zijn bevindingen).

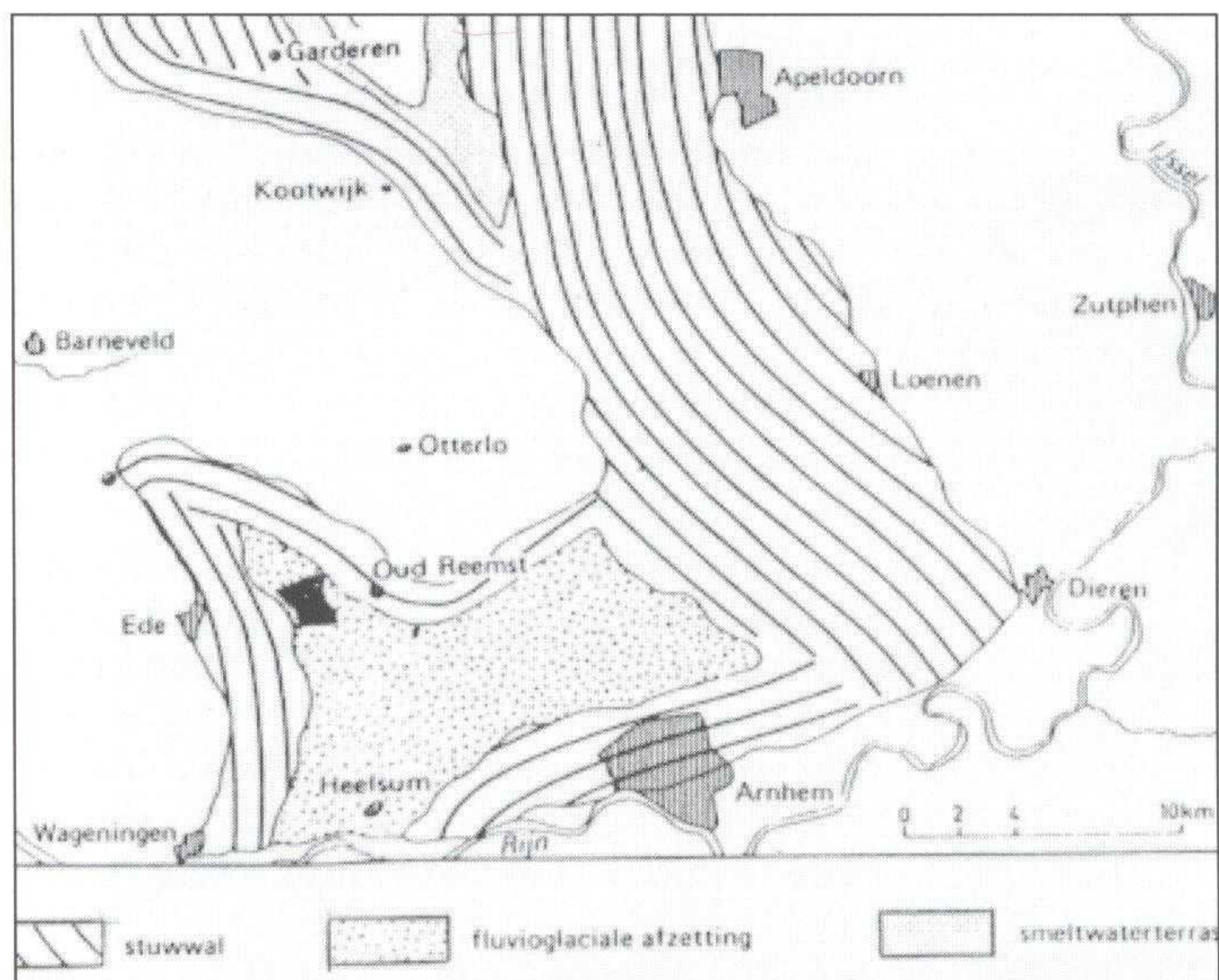
Bodemopbouw (Geomorfologie)

Geomorfologie is de wetenschap die zich bezighoudt met het bestuderen van de terreinvormen voor zover die een gevolg zijn van de ontstaansprocessen in het landschap. De basis van de bodemopbouw is in het zgn. Pleistoceen gevormd. Gedurende deze periode (2.000.000- 10.000 jaar geleden) wisselden extreem koude perioden (ijstijden) en perioden met een milder klimaat elkaar af. In de voorlaatste tijd, het Saalien, bereikte het Scandinavische landijs daadwerkelijk ons land. In Midden-Nederland vloeide de ijskap uit in tongen. De ijsdruk stuwde en perste het materiaal uit de ondergrond op tot een aantal stuwwallen, o.a. de Utrechtse Heuvelrug, die van Ede-Wageningen en Oud-Reemst.

Door het afsmelten van het landijs kwamen grote hoeveelheden smeltwater vrij. Als gevolg hiervan zijn in het stuwwallengebied vlakten ontstaan (de zgn. smeltwaterwaaiers) met daarin het dal van de Renkumse beek alsook de Gelderse Vallei. Deze zijn met een laag smeltwaterafzettingen opgehoogd. Omdat het water een uitweg zocht zien we aan de randen van de stuwwal uitgeslepen erosiedalen. De rest van de terreinvormen zijn grotendeels ontstaan door de wind in de laatste ijstijd. Zowel de stuwwal als de vallei zijn toen door verstuiving met een dikke laag dekzand bedekt. Door de heersende westenwinden zijn met name tegen de westelijke randen van de stuwwal gordeldekzanden afgezet.

Topografische kaart uit 1848. op deze kaart komt de boerderij "De Hindekamp" al voor. Het moeten toch wel pioniers geweest zijn die in zo'n woeste omgeving een bestaan probeerden op te bouwen. Veel oude namen vinden we heden ten dage nog steeds terug.

Na de koudeperiode van de laatste ijstijd trad rond 10.000 jaar geleden een permanente klimaatsverbetering in. Het landschap was dus voornamelijk door de twee laatste ijstijden gevormd. Ook de vegetatie keerde terug en had een goede conserverende werking. De veranderingen die daarna optraden zijn in hoge mate door de mens in gang gezet. Stuifzanden ontstonden doordat de mens deze vegetatie verstoorde door het kappen van bos, het steken van plaggen, het aanleggen van wegen, etc. De wind kreeg hierdoor vat op de onbedekte ondergrond.

De bodemopbouw in de gemeente Ede is in feite ontstaan door landijs, ijssmeltwater en wind. Op de tekening zien we o.a. de stuwwal van Ede-Wageningen en Oud Reemst, welke is ontstaan in het Saalien (Saale-ijstijd). De zgn. fluvioglaciale afzetting is een smeltwaaiergebied. De rest van de huidige bodemopbouw hebben we te danken aan de toen heersende westen winden (uit: Bodemkaart van Nederland 33W, 330).

De meeste stuifzanden dateren uit de late Middeleeuwen en bereikten hun grootste omvang aan het einde van de 19^e eeuw. Hierna werden de stuifzanden door de mens bebost.

In dezelfde tijd, en dan denken we aan het einde van de 18^e eeuw, ontstonden er nederzettingen (o.a. De Hindekamp). Rond de behuizingen ging men in de loop der jaren akkers ontginnen en door de eeuwen heen ontstonden door bemesting van deze akkers met de inhoud van de potstallen (mengsel van heideplaggen, zand en uitwerpselen van het vee) de reeds genoemd enk-eerdgronden of ook wel oude bouwlanden. En deze vinden we nu nog steeds terug in het landschap van De Hindekamp.

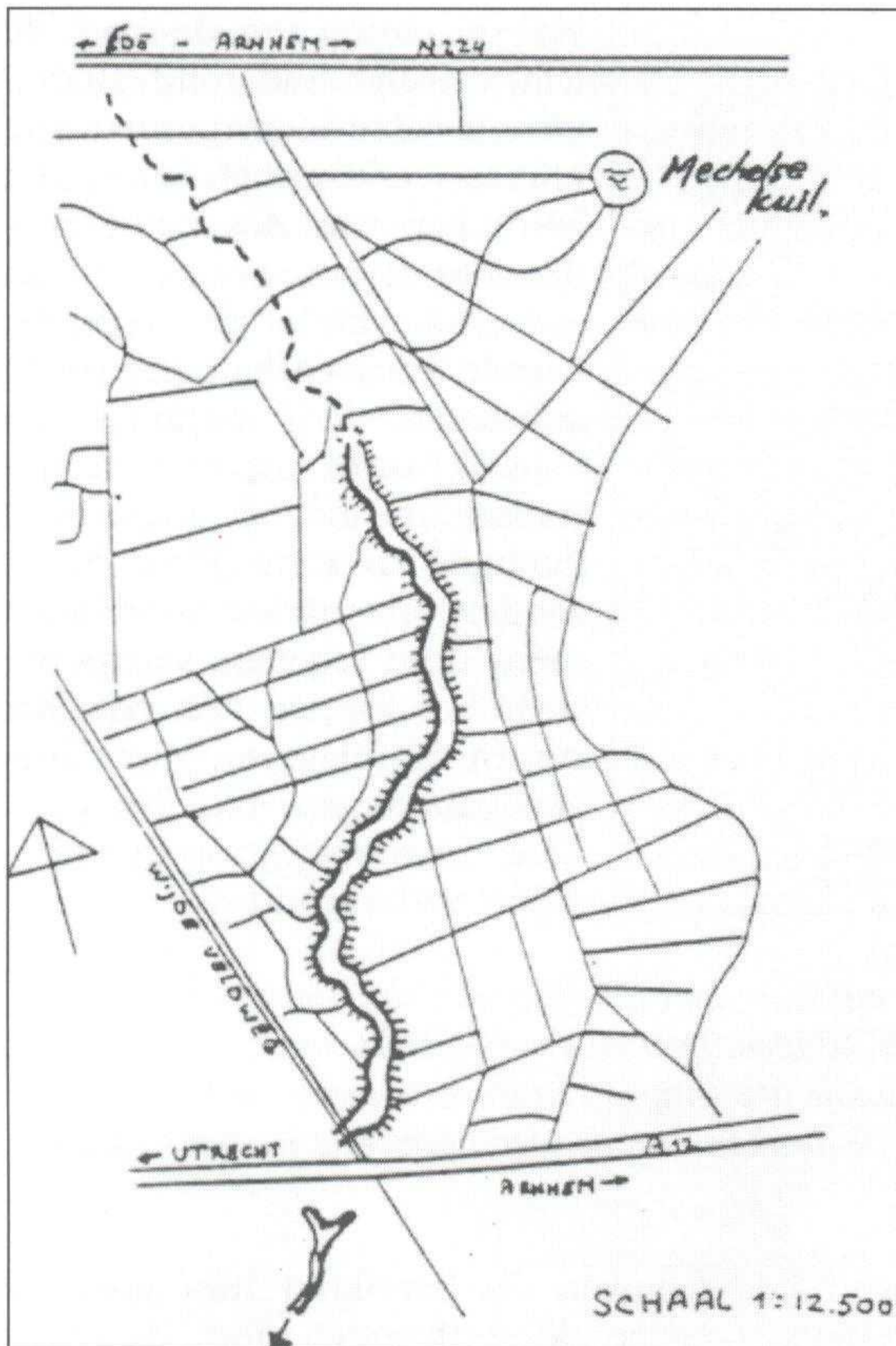
Waterhuishouding op De Hindekamp

Bezien we de topografische kaart van 1850 dan vallen een tweetal plassen op, namelijk de Kreelse plas en de plas van Gent en daarnaast een vochtige laagte, genaamd de Heidebloemplas. Deze laatste plas werd in de jaren '30 (crisisjaren) trouwens verder uitgediept met als doel om eventueel wateroverlast in het gebied op te vangen.

De diepe grondwaterstroming in het gebied is in principe gericht op het dal van de Renkumse beek, dat circa 2 km ten zuiden van de landbouwenclave begint.

De genoemde plassen worden gevoed door meer oppervlakkig afstromend grondwater, dat zijn oorsprong vindt op de nabijgelegen heide en stuifzandgronden. Ook de landbouwgronden van de enclave leveren een bijdrage, vooral in regenrijke perioden. Het diepe grondwater komt niet in contact met het plaswater.

Het cultuurland in de directe omgeving van de plassen heeft door de relatief lage ligging een vrij hoge grondwaterstand. Het grasland staat via sloten en greppels in verbinding met de plassen. Het waterpeil van de plassen wordt dus bepaald door de regenval. In een jaar met weinig neerslag valt de plas van Gent zelfs droog (bijv. 1996).

herkennen. Het gestippelde traject geeft aan dat dit gedeelte minder goed in het veld herkenbaar is (oorsprong kaartje onbekend).

Oase tussen bos en heide

Vroeger vormde dat gebied een oase voor de 'dieren des velds'. De grote aantrekkingskracht voor eenden, fazanten, hazen en konijnen, als ook van groter wild, vormde voor de eenvoudige boerenbevolking een permanente bedreiging. Het afzeten met gaas van kwetsbare gronden en het bezit van een jachtgeweer waren toen onontbeerlijk.

'De grote Heren van weleer beschouwden zo'n plek, vooral uit het oogpunt van de jacht, minder geschikt als woonplaats voor eenvoudige mensen. Later ervoer men echter dat de bewoners meer tot 'des Vorsten vermogen' bijbrachten dan het vermaak van de jacht', aldus Jac. Gazenbeek, indertijd een graag geziene gast op De Hindekamp.

In dit lager gelegen gebied kwamen sloten en plassen voor, waarvan de Kreelseplas en de Heidebloemplas het meest bekend waren en het makkelijkst waren te bereiken.

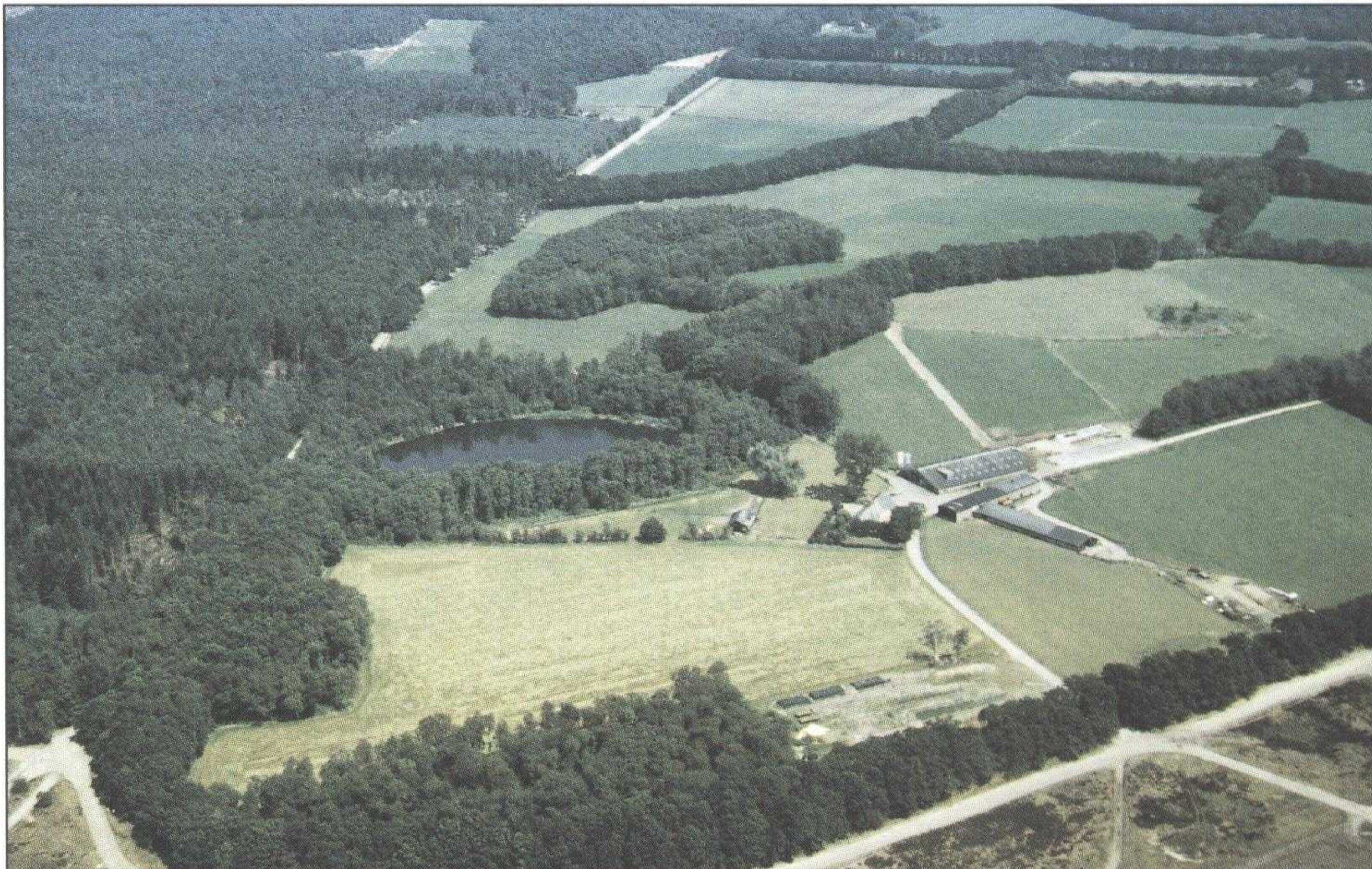
Dit gebied was tweehonderd jaar geleden nog voor een deel begroeid met heide en werd geteisterd door zandverstuivingen. Binnen het gebied van De Hindekamp bevonden zich een aantal fraai gesitueerde landbouwenclaves.

Geleidelijk aan breidden de bebouwde gebieden zich uit, hetgeen ook voor De Hindekamp gold, die rond 1900 meer en meer uit ontgonnen gronden bestond, geschikt voor het uitoefenen van een gemengd boerenbedrijf.

Hoewel bovengenoemde topografische kaart de bovenloop van de Renkumse beek nog als beekloop toont, kunnen we er van uitgaan dat deze een deel van het jaar droog stond. De hele beekloop werd door de mens vergraven en uitgediept in de tijd dat het grondwater hoger stond dan nu. De steile wanden van dit soort gegraven sprengen vragen veel onderhoud. Gebrek aan onderhoud en afname van de wateraanvoer, mede als gevolg van de bebossingen, maakten dat de beekloop rond 1900 al niet meer als zodanig op de topografische kaart stond.

Met de aanleg van de A-12 werd de bovenloop vervolgens afgesneden van de benedenloop. De herstelwerkzaamheden van de Renkumse beek van de afgelopen tien jaar bleven beperkt tot de benedenloop (ten zuiden van de autosnelweg). Van de bovenloop rest slechts een scherp ingesneden droog dal zonder beekloop.

De ligging en vorm van de droge bovenloop van de Renkumse beek. In het bosgebied van het Ginkelse Zand is nog duidelijk het reliëf en de grillige vorm van dit beekdal te

Luchtopname van een deel van het landgoed "De Hindekamp". In het midden is de Kreelse plas zichtbaar. De borders langs het water zijn groen, hetgeen inhoudt dat deze nog niet zijn aangepast aan de nieuwe toestand nl. zandstrandjes. Rechts van de plas zien we boerderij de Kreel met zijn bijgebouwen, Rechtsonder is de heide zichtbaar. Maar het meest fascinerende is toch wel het schitterende landschap met zijn houtwallen, bossen en landerijen. (foto 1990, A. Ruis).

Gezicht op de heide met de bossen in na-herfsttooi. Door er schapen te laten grazen leverde deze heide een deel van de inkomsten van de bedrijven in de landbouwenclave "De Hindekamp". Thans staat het vooral bekend als recreatiegebied (foto 2001, B.Budding).

*De Hindekamp anno 2001. Foto genomen vanaf de tuinkant.
Het complex is thans in gebruik als manege (foto 2001, B. Budding).*

De Hindekamp; één van de oude bijgebouwen (foto 2001, B. Budding).

Foto van villa "De Hindekamp" voordat deze in 1954 is afgebrand. Op de voorgrond zien we de tuin met links het woongedeelte en rechts de poort met de stallen (foto fam. Brouwer).

2. Villa 'De Hindekamp'

Midden in dat gebied stond 'de villa', eveneens genaamd De Hindekamp, daterend uit het begin van de vorige eeuw. In die tijd was een villa het buitenverblijf c.q. het jachthuis van een aanzienlijk persoon. Eigenaar was de landheer mr. J. Kolff, werkzaam en woonachtig in Den Haag. Hij vertoefde er bij tijd en wijle, met name tijdens het jachtseizoen. Op zijn terrein stond de boerderij van de fam. Klomp en een tuinmanswoning, bewoond door de fam. Eijkelboom en vanaf 1931 door de familie van Droffelaar.

De 'tuinman' was bij afwezigheid van de landheer tevens huisbewaarder. Ook vervulde hij de functie van machinist, want in een apart verblijf bevond zich een dieselaggregaat (130 V=), dat energie leverde voor de lichtvoorziening. Eveneens bediende hij een benzineaggregaat voor de watervoorziening. Bovendien bevond zich daar de enige telefoonverbinding van De Hindekamp met de buitenwereld.

Er woonden destijds op De Hindekamp ongeveer 15 gezinnen, die zich voor het merendeel bezighielden met landbouw en veeteelt, waaronder schapen en pluimvee. De toenmalige aanwezigheid van vele schaapskooien en het uitgestrekte aangrenzende heideareaal bevestigden dat het vee merendeels bestond uit 'wolvee' of schapen.

Het was een buurtschap van eenvoudige en hardwerkende mensen, die allen goed met elkaar overweg konden. De verhouding met de 'landheer' en zijn jachtopziener was zonder meer voorbeeldig.

De nieuwe landheer

In 1930/31, het begin van de weinig rooskleurige jaren dertig, verkocht mr. J. Kolff, de toenmalige landheer, zijn bezittingen aan dhr. J.G. Schlimmer uit Blaricum, die eveneens belangen had in Nederlands-Indië (Borneo-Sumatra Handelmaatschappij).

Volgens de akte van aankoop ging het om het landgoed De Hindekamp, waaronder begrepen het landgoed 'De Driehoek' en een deel van de Ginkel. De totale oppervlakte was 375 ha en de koopprijs f 325.000.

De nieuwe eigenaar was, zoals reeds spoedig bleek, niet tevreden met het door hem bewoonde gedeelte van De Hindekamp. Hij streefde er kennelijk naar het geheel tot zijn eigendom te maken. Hij realiseerde zijn plannen op nogal omstreden wijze. Dankzij de hoge prijzen die hij de boeren voor hun boerderijen met landerijen bood, gepaard gaande met de toezegging dat zij er tegen een aantrekkelijke pacht konden blijven wonen, ging het merendeel van hen akkoord met de verkoop. Zo kwam dhr. Schlimmer in het bezit van al hun eigendommen (huizen, boerenhofsteden, bijbehorende schuren en gronden; voor een totaal bedrag van f 78.000).

Tenslotte kocht hij voor f 88.000 nog een aansluitend deel (70 ha) bestaande uit huizen, schuren, schaapskooi, landerijen en bos van de baron en baronnessen van Lynden (een van de baronnessen was gehuwd met baron van Wassenaar uit Bennekom).

Tellen we dit alles op, dan kreeg dhr. Schlimmer in korte tijd 489 ha gronden en opstallen voor een bedrag van f 491.000 in zijn bezit.

Poortje van het jachthuis of villa "De Hindekamp", afgebrand in 1954. Het was de doorkijk naar de tuin. Rechts van deze poort was het villagedeelte en links waren de paardenstallen die later werden ingericht als een soort machinekamer. Hier werden de aggregaten geplaatst voor de electriciteits- en watervoorziening (foto fam. Brouwer).

Het einde van de oude buurtschap

Dhr. Schlimmer stelde kort nadien een jachtverbod in en verbood verder de omgeving door het vee af te laten grazen. Omdat het de pachters niet toegestaan werd hun bezittingen op afdoende wijze met gaas af te scheiden, was men overgeleverd aan de vraatzucht van het wild, dat vooral tegen de avond massaal uit de bossen tevoorschijn kwam. In de kippenhokken kwamen hele koppels eenden en fazanten, die zich tegoed deden aan het kippenvoer. De westelijk gelegen Kreelseplas, evenals de overige plassen, vormden een ware aantrekkingskracht voor het wild, speciaal voor eenden.

De sympathieke jachttopziener W. van Riesen kon dat niet meer aanzien en vertrok kort na het vertrek van mr. J. Kolff naar Woudenberg. Zijn opvolger was dhr. Schriek, waarmee niet te spotten viel! Het gevolg van het een en ander was, dat een rendabele landbouw en veeteelt onmogelijk werden, hetgeen vermoedelijk ook de bedoeling was van de nieuwe eigenaar. De eens zo tevreden boerenbevolking werd genoodzaakt De Hindekamp te verlaten en vestigde zich elders, waarna een deel van de vrijgekomen woningen werd gesloopt. Omdat dhr. Schlimmer veelvuldig in Nederlands-Indië verbleef, speelde dhr. Schriek tot op zekere hoogte ook voor rentmeester en had als zodanig veel contact met de boeren. Hij was dan ook een gevreesd man en verre van populair. Zelfs R. Klomp, die de boerderij bij de villa bewoonde, vertrok naar Ravenswaaij. Hij ging naar een boerderij van zijn vorige pachtheer mr. J. Kolff in de Betuwe.

Jac. Gazenbeek memoreerde hierover het volgende. Het was in de jaren dertig, dat een liefhebber van jacht en buitenleven De Hindekamp met al zijn 'onderhorigheden' (incl. De Kreel en de Kreelseplas) aankocht. Voor de wandelaar minder prettig, want overal verschenen de bekende blauwe bordjes, die het hele gebied tot verboden gebied verklaarden. Een enkele openbare weg voerde nog door het landgoed en vandaar kon men dan nog tersluiks een blik werpen op de toppen van de riethalmen rondom de plas, in de donkere boswegen of naar de met zilverberken en vliegdennen bezette heuvels. De Hindekamp werd een jachtgebied bij uitnemendheid: duizenden konijnen en talloze fazanten vonden er een tafeltje welbereid. In de stille bossen huisden herten en reeën, de Kreelseplas werd zelfs omgetoverd in een eendenkooi.

Jacht en landbouw verdroegen elkaar dikwijls slecht. Boeren, die in dit gebied geboren en getogen waren, gaven er de brui aan en verhuisden naar elders. Hier en daar werden de hoeven afgebroken; de bosbouw was er in de eerste plaats op gericht het kostbare wild de nodige dekking te verschaffen. Tot de Tweede Wereldoorlog bleef deze toestand bestendig, doch na de bevrijding werden de bordjes verhangen. De jacht van De Hindekamp was dood en al was er door de zorgen van het toezichthoudend personeel weer een redelijke wildstand in opkomst, de schone dagen van weleer (schoon uit het oogpunt van een eenzijdige op de spits gedreven jachtcultus) keerden nimmer terug.

Werkloosheidsbestrijding

In september 1934 meldde het gemeentebestuur van Ede aan de Minister van Sociale Zaken dat er op dat moment 427 gehuwden en/of kostwinners werkloos waren in Ede. Hiervan waren 280 personen via een van rijkswege gesubsidieerde werkverschaffing tewerkgesteld. Om de grote werkloosheid te bestrijden had het gemeentebestuur het plan opgevat om de weg van de 'Amsterdamschen straatweg' langs Groot Ginkel en de Hindekamp tot aan de 'Kreelschen' weg (thans Groot Ginkelse weg) over een lengte van 1750 meter te verbeteren. De breedte zou gebracht worden op 7 meter. Verder werd aan weerszijden een sloot gegraven terwijl tevens een rijwielpad zou worden aangelegd.

De gehele verbetering was begroot op *f* 2.750,- naar een uurloon van *f* 0,22 (begroting Heidemij. 2 nov. 1934). Bij de subsidieaanvraag moest antwoord gegeven worden op de vraag of het belang van de aanwonenden niet op de één of andere manier tot uiting kon

komen door bijv. een bijdrage in de kosten. De enige aanwonende was de heer Schlimmer, maar deze beschikte over een eigen toegangsweg (van de Amsterdamseweg tot zijn buitenplaats) en had dus geen belang bij een wegverbetering waardoor niet gerekend kon worden op een eventuele bijdrage in de kosten. Om de aanvraag wat meer relief te geven werd, naast de werkverschaffing, ook nog het grote belang voor het vreemdelingenverkeer aangegeven daar deze weg door prachtig natuurschoon voerde.

De Groot-Ginkelseweg. Ooit, in 1934, als werklozenproject verbeterd door de aanleg van een fietspad, nu een echte allée met aan beide zijden bomen en struiken (foto 2001, B. Budding).

Snelheid was waarschijnlijk geboden want reeds op 14 november 1934 ging voornoemde subsidieaanvraag naar de Rijksinspecteur voor de Werkverschaffing te Zwolle. In de aanvraag liet de gemeente Ede nog weten dat op grond van reeds gedane toezeggingen nog een bedrag van f 64.500,- aan arbeidsloon mocht worden verwerkt. (Dit was goed voor de tewerkstelling van 170 landarbeiders gedurende 11 weken plus 110 vakarbeiders gedurende 22 weken).

Spoedig daarna gaf de gemeente Ede opdracht aan de Ned. Heidemij. om het werk uit te voeren. Op 25 maart 1936 stuurde B en W van Ede nogmaals een brief aan de Rijksinspecteur te Zwolle omdat er nog steeds geen beslissing was genomen over de subsidieaanvraag terwijl het werk al praktisch was uitgevoerd.

Tijdens de malaise van de dertiger jaren bevond zich ten zuiden van de schaapskooi op de Zuid-Ginkel een Rijkswerkkamp, genaamd "Het Wijde Veld". Hier woonden "steuntrekkers" die op diverse projecten werden ingezet. In die tijd werd ook de Heibloemplas uitgediept en vergroot tot de huidige afmetingen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog fungeerde "Het Wijde Veld" als evacuatiekamp voor landgenoten uit Spijkenisse (Tholen). Thans is op deze plek een picknickplaats gesitueerd.

Ook aan de Schlimmer-periode komt een einde

Dhr. Schlimmer, de eigenaar van De Hindekamp, verbleef tijdens de Japanse bezetting in een Jappenkamp in Nederlands-Indië. Gedurende zijn afwezigheid nam jachttopziener Schriek zijn functie waar. Na de Tweede Wereldoorlog kwam Schlimmer als een gebroken man terug uit de Oost, waar zijn bezittingen werden genationaliseerd. Vanaf eind 1945 werd de heer H.P. Prangma rentmeester van het landgoed De Hindekamp. Vanwege zijn slechte gezondheidstoestand (deels verlamd) was Schlimmer niet meer in staat zijn jacht-liefhebberij uit te oefenen en mogelijk mede om financiële redenen bood hij toen het landgoed aan de gemeente Ede te koop aan.

Door zijn feodale instelling werd een hechte buurtgemeenschap in een tijdsbestek van nog geen tien jaren nagenoeg geheel ontvolkt. Een groot aantal boerderijen werd gesloopt, waarna de met grote inspanning ontgonnen en bewerkte landbouwgronden voor een deel weer terugvielen in hun oorspronkelijke staat.

Taxatie landgoed

Nadat de heer Schlimmer had laten weten tot verkoop van het landgoed De Hindekamp (489 ha) te willen overgaan, liet de gemeente Ede als geïnteresseerde al snel een taxatierapport uitbrengen. Een drietal taxateurs werden hiervoor aangezocht nl. J. Versteeg, die de bos-, heide- en zandgronden voor zijn rekening nam (*f* 479.040,-), J.J. de Lange die alle opstallen taxeerde (*f* 132.000,-) en C. Hey, die van alle cultuurgronden, dus de bouw- en weilanden, de prijs bepaalde (*f* 179.150,-). Opgeteld gaf dit een bedrag van *f* 790.190,-.

Het jachthuis de Driehoek op het landgoed De Hindekamp moet toch wel iets groots geweest zijn want dit hoofdgebouw werd getaxeerd op *f* 60.000,- terwijl bijv. een naast gelegen woning op *f* 4.000,-, het koetshuis op *f* 4.000,- en alle bijgebouwen samen op *f* 4.500,- werden gesteld. Ook werd een schatting gemaakt van de mogelijke inkomsten van het landgoed. Het bleek om een bedrag van ruim *f* 128.000,- te gaan en werd in hoofdzaak door houtkap verkregen en verder door het uitdunnen van de bossen. Een andere positieve en belangrijke factor was de cultuurverandering. Dit betrof het omzetten van delen van het bosareaal in bouw- en weiland; het ging hierbij om een oppervlakte van 34 ha.

Hiermee werd naar de vroegere situatie teruggekeerd want ter bevordering van de wildstand waren deze goede cultuurgronden in het verleden juist ingeplant.

Als deze omzetting naar bouw- en weiland gerealiseerd was, kon de pacht per hectare verhoogd worden. Op deze omzetting werd door de Cultuurtechnische Dienst een subsidie gegeven van 50%. In de praktijk kwam het er op neer dat deze subsidie in de geschatte kosten bij uitvoering in eigen beheer al meer dan voldoende was om een en ander financieel rond te krijgen.

In de uiteindelijke exploitatieopzet zagen we als lasten een bedrag van *f* 42.000,- zijnde een rente (3 1/4%) en aflossing (1%) over *f* 800.000,-. De beheerskosten bedroegen *f* 8.000,- per jaar.

Aan de kant van de baten werden genoemd: het jachtrecht, de jaarlijkse houtopbrengst, de huren van het jachthuis en de woningen, subsidie ingevolge de Boswet en de pachtinkomsten van de landbouw en weidegronden. Niettemin liet de exploitatieopzet een tekort van *f* 4.620,- zien.

De gemeente Ede koopt De Hindekamp

In een onderhoud tussen burgemeester Boot van de gemeente Ede en dhr. J.G. Schlimmer van 4 mei 1950 werd overeengekomen om het landgoed De Hindekamp inclusief alle opstallen, voor de prijs van *f* 750.000,- aan de gemeente Ede te verkopen.

Er waren wel een aantal ontbindende voorwaarden. Zo moest de gemeente Ede toestem-

ming hebben van de raad en van GS en, zoals uit de stukken bleek, ook van het 'Prijzenbureau voor Onroerende Zaken' dat in Wageningen was gevestigd.

Daarnaast had de heer Schlimmer bedongen dat de heer Prangma van de 'Mossel' alle aanwezige cultuurgronden voor 10 jaar mocht pachten van de gemeente Ede. Ook moest de familie Droffelaar, die al 18 jaar als huisbewaarder en huispersoneel in dienst was van de heer Schlimmer, in het door hen bewoonde huis blijven wonen en daar werkzaam gehouden worden.

De herbebossingsplicht ging met alle lusten en lasten over op de gemeente terwijl de uitkering wegens vergoeding van oorlogsschade, voor zover deze hersteld was, weer aan de verkoper toekwam. In ieder geval werd de houtkap direct gestaakt. Tenslotte zou het landhuis 'de Driehoek' gelegen op het landgoed De Hindekamp op de datum van overdracht leeg worden opgeleverd. In de raadsvergadering van 23 mei 1950 werd het voorstel tot aankoop van het fraaie landgoed zonder hoofdelijke stemming aanvaard.

Verticaal opname van de landbouwenclave "De Hindekamp". Duidelijk zijn de Kreelse plas en de Heidebloemplas zichtbaar. Ook de aangrenzende camping is goed waarneembaar. Aan de zuidzijde loopt de oude Rijksweg 324 (foto afd. Realisatie, gem. Ede)

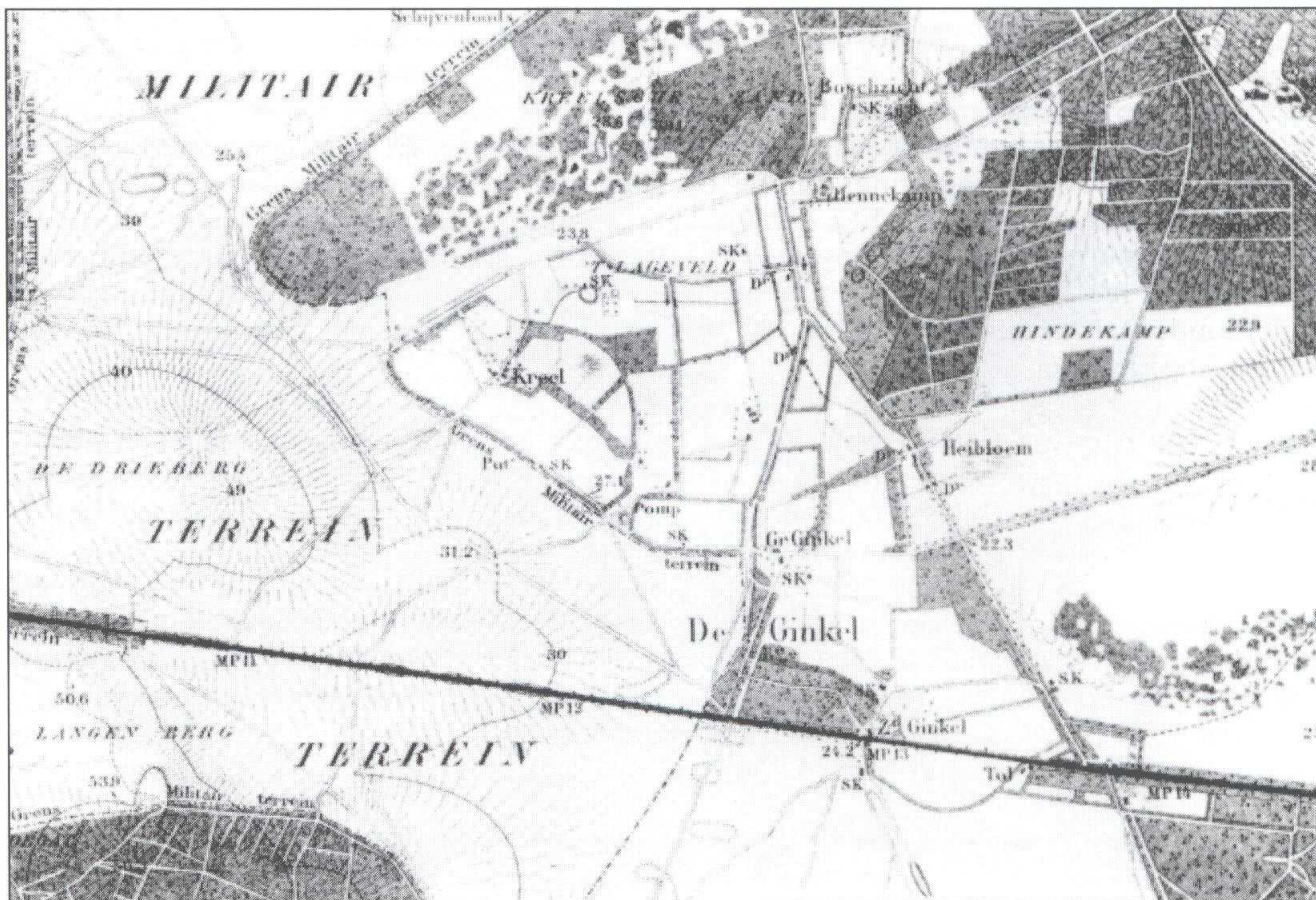
GS moeten nog worden overtuigd

Op 6 juni 1950 meldden B en W van de gemeente Ede aan GS dat de raad van deze gemeente met algemene stemmen had besloten om tot aankoop van het landgoed De Hindekamp over te gaan. Om provinciale goedkeuring te verkrijgen werden onder meer de volgende argumenten en redenen aangevoerd.

Zo grensde het landgoed aan de oostkant aan het reeds in eigendom zijnde landgoed De Ginkel. Voor een deel lag aan de oostgrens het landgoed Planken Wambuis, dat toebehoor-

de aan het Administratiekantoor 'Unitas' te Utrecht. In het noorden en in het zuiden werd het landgoed begrensd door terreinen die in eigendom waren van de Staat (militaire oefenterreinen). Door deze ligging was het in eigendom verkrijgen van De Hindekamp een uitzonderlijk belang voor de gemeente Ede.

In eerste instantie was door de eigenaar overwogen om het landgoed in zeven delen te verkavelen en te verkopen. Een gevolg hiervan kon zijn, dat zich ongewenste burenen op de aan het gemeenteterrein grenzende gronden zouden vestigen. Wat deze verkaveling, gezien uit

Dit is een deel van de topografische kaart uit de Gelderse Historische Atlas, gedateerd 1910. Vele boerderijen en huizen alsmede diverse benamingen zijn hierop terug te vinden.

Ook het tolhuis staat er op. De afkorting SK betekent schaapskooi; DR geeft aan dat daar ter plaatse een duiker aanwezig is. De houtwallen zijn goed te zien.

een oogpunt van behoud van het natuurschoon zou hebben betekend, behoefde niet nader te worden aangetoond, terwijl vrije wandeling voor het publiek –als tot dusverre- uitgesloten moest worden geacht.

De bestemming die het landgoed tot nog toe had, namelijk bijna uitsluitend die van jachtterrein, was evenmin moeilijk aanvaardbaar. In de afgelopen jaren waren onder het beheer van dhr. Schlimmer alle landbouwers-pachters vertrokken, omdat door de schade die het wild aanrichtte een lonend bedrijf niet mogelijk was. Vele hectaren bouw- en weiland waren niet als zodanig in gebruik, omdat aan een beplanting met schuilbossen van dennen en elzen voor het gelegenheid geven van dekking aan het wild, de voorkeur was gegeven. Van algemeen belang werd geacht om deze gronden wederom in cultuur te brengen met behoud van zoveel mogelijk natuurschoon en een inperking van de wildstand.

Verder werd er een begroting opgesteld waarin de lasten en baten op een rij werden gezet.

Onder de lasten vielen rente en aflossing. De rente was gesteld op 3 $\frac{1}{4}$ % (van f 800.000,- ; namelijk aankoop f 750.000,- plus f 50.000,- kosten), terwijl de aflossing was gesteld op 1% per jaar. Ook waren er kosten voor het beheer en voor het onderhoud van gebouwen. Bij de batenkant kwamen we het jachtrecht tegen (alhoewel het bedrag door de inperking van de wildstand op termijn zou halveren). Ook werden genoemd de houtopbrengst, huur van de woningen en het jachthuis, alsmede de pacht van de bouw- en weidegronden. Staatsbosbeheer leverde jaarlijks een bijdrage in de vorm van een subsidie op grond van de Boswet. Niettemin bleef er een tekort van f 4620,- welk bedrag ruimschoots op de begroting van het gemeentelijke Bosbedrijf zou kunnen worden gevonden.

De Provincie Gelderland heeft bedenkingen

De aankoop van het landgoed viel bij GS niet in goede aarde. Er waren bezwaren tegen de overgelegde exploitatiebegroting. Vooral de geraamde kosten van beheer en onderhoud werden veel te laag bevonden. Een verdubbeling vond men beter op zijn plaats. Bovendien was niet bekend gemaakt of de opstallen zich wel in een goede staat van onderhoud bevonden. Als dit niet het geval was, zou het beheer nog hoger uitkomen wegens uitgesteld onderhoud. Ook de geschatte opbrengst per hectare bos was volgens Staatsbosbeheer aan de zeer hoge kant.

Maar het meest principiële bezwaar hadden GS tegen het opnemen als bate van een slechts op theoretische basis berekende en derhalve een fictief bedrag aan houtopbrengst (de gemeente ging er namelijk van uit dat de houtaanwas jaarlijks toenam en dat daardoor dus de waarde van het bosareaal zou stijgen).

Tegen de aankoop van het landgoed zou in principe geen bezwaar bestaan als uit een reële exploitatiebegroting voortvloeiende lasten – waarbij in plaats van een fictieve houtopbrengst een reële opbrengst kwam te staan – uit de gewone middelen konden worden gevonden. Daarnaast werd nog fijntjes herinnerd aan het feit dat de gemeentebegroting van Ede voor het dienstjaar 1950 nog niet was goedgekeurd en dat, voor zover bekend bij GS, voor de 5% salarisverhoging (een bedrag van f 30 à 40.000,-) nog geen middelen konden worden gevonden.

Tenslotte lieten GS weten dat het uitbreidingsplan in hoofdzaken (dit heeft betrekking op bebouwingsbestemmingen) voor de gemeente Ede nog nauwelijks in voorbereiding was, zodat de vaststelling ervan misschien zelfs enige jaren op zich zou laten wachten. Dit liet midden op de Veluwe een leemte bestaan in de stedenbouwkundige regelingen.

Ook het bestemmingsplan Buitengebied, althans het gebied waarin de voornoemde landgoederen lagen, kon niet wachten op dat voor de gehele gemeente.

Zoals we zagen waren er dus redenen genoeg voor GS om de beslissing te verdagen en op korte termijn het college van B en W uit te nodigen om alle genoemde zaken te bespreken.

GS met 'mitsen en maren' accoord

Het overleg tussen Gedeputeerde Staten en het college van B en W van Ede vond plaats op 29 augustus 1950. De delegatie uit Ede had waarschijnlijk behoorlijke overredingskracht want de volgende dag al (30 augustus) kwam er antwoord van GS dat het raadsbesluit werd goedgekeurd mits de gemeente zou zorgen dat een normale houtopbrengst werd verkregen en dat het becijferde exploitatietekort uit de gewone middelen kon worden gevonden. Daarnaast werd gewezen op de noodzaak om de voorbereiding van het plan van uitbreiding voor de gehele gemeente te bespoedigen aangezien het ontbreken van een zodanig plan een bedenkelijke leemte vormde in de stedenbouwkundige regelingen op de Veluwe.

Tenslotte moest de gemeente binnen 9 maanden een bestemmingsplan Buitengebied voor het deel van de gemeente dat gelegen was ten oosten en ten noorden van de weg Ede-Otterlo-Hoenderloo en de spoorweg Ede-Arnhem ter goedkeuring bij GS indienen.

De reactie van de gemeente Ede

De door GS gemaakte opmerkingen betreffende de fictieve jaarlijkse aanwas (in geld uitgedrukt) van het bosareaal was bij de gemeente opnieuw in overweging genomen. Voorgesteld werd nu om dit om de 10 jaar te toetsen aan de werkelijk verkregen opbrengsten in die periode met een correctie voor de volgende 10 jaar. Zo nodig werd dan de te boeken aanwas (in geld uitgedrukt) teruggebracht. Dit zou kunnen worden bereikt door het instellen van een egalisatiefonds. De inkomsten en uitgaven van dit fonds zouden kunnen worden gevonden uit de winsten of de verliezen die zouden ontstaan door de verkoop van onroerend goed en van de houtopstanden. De gemeente was zich wel bewust dat dit egalisatiefonds de kapitaalvorming in belangrijke mate beperkte. Opgemerkt werd nog dat de jaarlijkse afschrijving van 1% weer als kapitaalvorming was aan te merken en aangezien het landgoed niet tegen een te hoge prijs was verkregen zou dat ook niet aan waardevermindering onderhevig zijn.

*Heidebloemallee; schitterende weg die vroeger naar de boerderij De Heibloem liep
(foto 2001, B. Budding)*

Verder werd er door de gemeente Ede de aandacht op gevestigd dat bedoelde beperking van de kapitaalvorming door de omstandigheden werd opgelegd. De financiële toestand van de gemeente was zorgelijk. Grote kapitaalswerken wachtten op uitvoering. Hieraan zouden grote eisen tot dekking van rente en aflossing worden gesteld. Het was niet mogelijk hieraan belangrijke lasten terzake van de bosbezittingen toe te voegen. Met betrekking tot de aankoop van het landgoed De Hindekamp moest dus naar andere wegen worden gezocht of anders moest de aankoop achterwege worden gelaten. Maar gezien het uitzonderlijke belang dat voor de gemeente Ede in het in eigendom verkrijgen van het landgoed was gelegen, werd aan de eerst vermelde mogelijkheid de voorkeur gegeven.

Ten opzichte van de zorg voor het nageslacht behoefde de door de gemeente voorgestelde methode geen bezwaar op te leveren. Dit nageslacht kwam door middel van de toe te passen afschrijving na verloop van tijd in het bezit van schuldvrije eigendommen. De vraag moest worden gesteld wat beter was, de lange tijd, die zou verlopen alvorens het eigendom schuldenvrij zou zijn of het eigendom van het object in het geheel niet verwerven. Maar het antwoord hierop was niet moeilijk te geven omdat de gemeente inmiddels in onderhande-

ling was met gegadigden die het jachthuis wilden kopen. Dit zou een forse vermindering van de lasten betekenen. De overige opstallen waren woningen die betrekkelijk weinig onderhoud vroegen en er behoefde geen vrees te bestaan voor achterstallig onderhoud.

Tenslotte kon de gemeente nog berichten dat het bestemmingsplan op korte termijn ter vaststelling zou worden ingediend en dat de dekking van de *f* 30.000,- á 40.000,- salarisverhoging was gerealiseerd.

De afgeschreven gegadigden van De Hindekamp

Al op 5 juni 1950 was er een eerste contact tussen de burgemeester van Ede en een tweetal Rotterdamse zakenlieden. Deze laatste wilden een deel van het landgoed De Hindekamp (jachthuis 'De Driehoek, tuinmanswoning en grond) voor de duur van 12 jaar huren tegen een jaarlijkse huursom van *f* 7.000,-.

De jachtopziener, dhr. Van Droffelaar, alsmede de in de nabijheid wonende heer van de Born zouden tegen een salaris van *f* 2.000,- per jaar in dienst worden genomen onder voorwaarde dat de jachtopziener tevens toezicht zou houden op het betreden van de bossen door onbevoegden.

Verder zouden de geschreven en ongeschreven jachtwetten worden geëerbiedigd.

De zakenlieden wensten het jachthuis naar eigen goeddunken te gebruiken maar de gemeente kon er van uit gaan dat dit gebruik steeds gepast en beschaafd zou zijn.

Het lag namelijk in de bedoeling om kleine gezelschappen gelegenheid te geven voor vergaderingen en culturele bijeenkomsten en om daarnaast kamers te verhuren aan relaties en bekenden. De gemeente moest echter wel zorgen voor de nodige vergunningen voor het geven van diners en het schenken van de bijbehorende dranken.

Tenslotte meldden zij dat, wanneer de huur van het landgoed werd gegund, alles in het werk zou worden gesteld om dit prachtige stuk natuurschoon te beschermen.

Maar aangezien de plannen met De Hindekamp een andere vorm hadden aangenomen, kregen zij op 9 augustus 1950 een afschrijving.

De volgende gegadigde was de directeur van café-restaurant 'de Ronde' aan het Velperplein te Arnhem (Muis Sacrum, 31 augustus 1950). Hij wilde gaarne het jachthuis met grond huren in combinatie met de pacht van het jachtrecht op klein wild (zoals hazen, konijnen, fazanten, patrijzen, etc.). Ook wilde hij een vinger in de pap houden bij de verpachting van de jacht op het grof wild (herten, reeën, wilde zwijnen).

De bedoeling was om van het jachthuis, na een noodzakelijke verbouwing en een passende inrichting, een exclusief restaurant en eventueel theehuis te maken. Deze exploitatie moest natuurlijk niet onmogelijk gemaakt worden door het onthouden van een electriciteitsaansluiting en een drankwetvergunning.

Voorlopig stelde hij voor om het jachthuis voor *f* 3.000,- per jaar te willen huren. Het jachtrecht van de jacht werd geschat op *f* 1.000,- per jaar en aangezien het kleinwild niet het gehele toezicht van een jachtopziener eiste, stelde hij voor de helft van de kosten hiervan, geschat op *f* 1.250,- op jaarbasis, te betalen.

Het opbouwen van deze zeer solide zaak zou een aanwinst voor de gemeente Ede worden. Maar ook deze voorgestelde transactie zou geen doorgang vinden (afschrijving 17 oktober 1950).

N.B. Enige verwarring zou kunnen ontstaan door het bezigen van verschillende namen voor hetzelfde object. Zo spraken de oudere akten van verkoop over landgoed en jachthuis 'De Hindekamp' terwijl de nieuwere akten spraken van het landhuis 'De Driehoek', deel uitmakende van het landgoed De Hindekamp.

De gemeente Ede verkoopt deel De Hindekamp

De transactie die wel doorgang zou vinden was die van de verkoop van het jachthuis 'De Driehoek' inclusief ongeveer 6,5 ha grond rond de gebouwen aan een industrieel uit Veenendaal voor de prijs van f 100.000,-. De voorwaarden waaronder het verkochte overging waren gelijk aan die bij de transactie van de heer Schlimmer aan de gemeente Ede. Als extra kwam daar nog bij de inkorting van de oprijlaan. Deze grindweg zou voor een deel openbaar worden waardoor de naastgelegen gemeentepercelen goed bereikbaar zouden blijven. Ook kreeg de koper een adviserende stem bij de verpachting van de jacht op het landgoed De Hindekamp en kreeg hij gratis een bewijs van toegang voor de terreinen De Hindekamp, De Noord- en De Zuid-Ginkel.

Maar het belangrijkste was wel het beding dat indien de koper of zijn rechthebbenden tot verkoop van het thans gekochte zou overgaan, de gemeente Ede het recht van voorkeur tot terugkoop zou hebben.

Daar stond tegenover dat als de gemeente mocht overgaan tot verkoop van de aansluitende percelen, de koper weer het recht van voorkeur zou hebben.

Deze verkoop kwam in de raadsvergadering van 5 oktober 1950 aan de orde. Uit de notulen van deze vergadering kwam onder andere het volgende naar voren.

Het werd betreurd dat het 'hart' van dit mooie landgoed werd verkocht aangezien er geen mooi sluitend geheel overbleef. De aanvankelijke bedoeling was om dit jachthuis aan een instelling te verhuren of te verkopen maar dergelijke instituten waren niet in staat zo'n huis te exploiteren. De feiten gaven nu eenmaal aan dat dit deel verkocht moest worden teneinde de kapitaaldienst te ontlasten. Niettemin was de raad tevreden en werd het voorstel zonder hoofdelijke stemming aanvaard. Op 22 november 1950 volgde de goedkeuring van GS waarna de overdracht plaats vond op 20 december van dat jaar. Na uitmeting van het Kadaster bleek een oppervlakte van 7,89 ha te zijn verkocht.

De mogelijkheid tot terugkoop

Op 10 mei 1968 ontvingen B en W van Ede een schrijven van de eigenaar van het landhuis 'De Driehoek' met een plan om het vroeger van de gemeente gekochte onroerend goed te verkopen. Gaarne zou hij vernemen of de gemeente Ede afstand wilde doen van het aan haar, bij die akte gevestigde, voorkeursrecht. Volgens de inhoud van de brief bleek dat de voormalige wethouder reeds mondeling toezeggingen in die richting had gedaan.

Maar de gemeente reageerde positief en zou het juist op prijs stellen om het in 1950 verkochte terrein weer aan het landgoedbezit toe te voegen. Dus zij wilden graag een vraagprijs vernemen om zo te kunnen beoordelen of van het voorkeursrecht gebruik gemaakt zou worden. Per kerende post kreeg de gemeente te horen dat zij weer eigenaar kon worden voor de koopprijs van f 450.000,- met de mededeling dat de gemeente voor 1 juli 1968 de beslissing kenbaar moest maken. Interne deskundigen kwamen op een waardebeoordeling van f 200.000,- en f 230.000,- terwijl in een gesprek met GS deze ten hoogste f 250.000,- voor de aankoop bleken over te hebben.

Op 26 juni 1968 werd deze zaak in de raad behandeld en deze vond dat er aan eigen exploitatie geen behoefte bestond en dat er van het recht van voorkeur tot terugkoop van het landhuis 'De Driehoek' geen gebruik zou worden gemaakt.

3. Flora en fauna

Het Veluws kampenlandschap

Het Veluws kampenlandschap is een nat en vochtig gebied in een droge omgeving en is gelegen in komvormige laagten. Er is weinig bebouwing en deze staat verspreid in het gebied. Het ruimtelijke beeld is zeer gevarieerd en besloten van karakter. Dit wordt mede bepaald door de vele beplantingen (singels en houtwallen) die een aaneengesloten patroon vormen. Opvallend t.a.v. de droge omgeving is de aanwezigheid van sloten en drinkpoelen. Ook is zo'n landschap voorzien van zandwegen.

De landbouwenclave van De Hindekamp is zo'n Veluws kampenlandschap en is bijzonder rijk aan houtwallen. Bezien we de topografische kaart van 'de Man' (± 1800 en helaas slecht te reproduceren) dan valt op dat de aanwezige bouwlanden zijn omgeven door heide of andere varianten van woeste grond (vooral zand). En juist op deze grens komen de wild- of houtwallen voor als perceelmarkering van de laatmiddeleeuwse agrariër op droge zandgrond. In de praktijk blijkt thans dat juist de scheiding van het cultuurland en de omliggende bossen en woeste gronden al honderden jaren ongewijzigd is gebleven.

Als we zelf aan het ontginnen waren geslagen, zouden wij ook een wal hebben opgeworpen; een stevig zandlichaam met bovenop minstens zo'n stevige begroeiing. Al was het alleen maar om te verhinderen dat grazend vee of wild de rogge en boekweit opvrat. Maar ook om bijvoorbeeld nieuwkomers geen ruimte voor misverstanden te geven over wat van wie was en vrijwel zeker ook om stuivend zand te weren.

Waar de gronden droog en zanderig waren, werd de wildwal aangetroffen. Maar de meeste waren in de loop van de twintigste eeuw al geslecht, weggeploegd of gewoon geëgaliseerd. Misschien had de keuze van grootgrondbezitter Schlimmer, in het midden van de vorige eeuw om het wild voorrang te geven op de agrariër, toch nog een positieve uitwerking op het behoud van de nog aanwezige wallen in dit gebied.

Het goed "De Hindekamp" ten voeten uit. Karakteristiek zijn de bouw- en weilanden omzoomd door prachtige houtwallen en majestueuze solitaire bomen en boomgroepen (foto 2001, B. Budding).

Op een wildwal stond begroeiing en daarbij hoorde het cyclisch kappen van het eikenhak-hout. Dit was eens per elf jaar gebruikelijk. De stammen werden gebruikt als geriefhout of om in de winter op te stoken. De geschilde bast noemde men eek. Deze bast werd verkocht (deze diende om na verwerking leer te looien) en leverde soms voor de boer een aardige bijverdienste op, vooral wanneer de eekprijzen opliepen. Toen de chemische looimid-delen hun intrede deden (zo rond 1900) verdwenen de eekschillers.

Ook het potstalsysteem raakte overbodig door de intrede van de kunstmest. Men kon nu de landbouw bedrijven zonder de mestproductie van schapen. Al met al verloren de wallen in het algemeen een deel van hun functie.

De houtwallen, die thans nog tussen de landbouwgronden liggen, zijn gezichtsbepalende landschapselementen. Deze wallen variëren sterk in breedte van 2 tot 8 m. De begroeiing bestaat uit bomen zoals de eik, berk, es en beuk met een struiklaag die vooral uit vlier, Amerikaanse vogelkers, krent en lijsterbes bestaat. Op plaatsen met voldoende lichtinval vinden we onder andere brandnetels en knopkruid.

Uitgaande van het oude beschikbare kaartmateriaal van dit gebied blijken de meeste houtwallen al zo'n 250 jaar te bestaan en kunnen zeker gerekend worden tot de 'aarden monumenten' van de gemeente Ede. Het is van het grootste belang, naast de huidige grote aandacht voor het aanwezige wild, dat men oog heeft voor herstel en onderhoud van wat we nog aan wallen over hebben. De bosjes bevinden zich vooral rondom de plassen en poelen. Het zijn elzenbosjes met, naast elzen, Amerikaanse vogelkers, berk, eik, rododendron, vlier, braam en varens. De randen van de poelen en plassen zijn voornamelijk begroeid met ruigtekruiden die wijzen op voedselrijke omstandigheden. Het zijn onder andere riet, bitterzoet en plaatselijk wolfsfoot. In het water van de plassen is vrijwel geen begroeiing aanwezig. Langs het fietspad van de Kreelseweg, tussen de Kreelseplas en de Groot Ginkelseweg bloeit in het voorjaar volop hondsviooltje en muizenootje.

Wildkansel en edelherten

Een deel van De Hindekamp behoort tot de vrije wildbaan van de edelhert. In de loop der jaren werden deze sierlijke dieren steeds verder teruggedrongen. De vrije wildbaan werd kleiner door ontginning van gronden, aanleg van wegen en toenemende druk van recrean-ten. Deze factoren vormden voor de gemeente Ede aanleiding een hertenreservaat van ca. 80 ha in te richten. Het bestaat uit een afwisseling van naald- en loofhout met hier en daar een open plek (kapvlakte) of een heideveldje. In de zomer leven er ongeveer 50 edelherten. De wildkansel werd gebouwd in 1963 om belangstellenden in staat te stellen edelherten waar te nemen. Vanuit de wildkansel kijkt men op een door bossen omringde vlakte. Overdag rusten de edelherten en houden zij zich schuil in de bossen. Met het invallen van de schemering komen ze voorzichtig de vlakte op. Schuin links voor de wildkansel is een voer-rakker te zien waarop boekweit, bladrammenas en serradelle staat. Dit wordt speciaal voor de edelherten ingezaaid om ze in het voorjaar weer op krachten te laten komen. Overigens zijn vanuit de wildkansel tevens reeën, vossen en verschillende vogels waar te nemen. Regelmatig wordt de havik hier gezien. De landbouwenclaves vormen voor zoogdieren een belangrijk voedselgebied. Zowel voor de grotere zoogdieren (ree, edelhert, everzwijn en das) als voor de kleine (egel, hermelijn en wezel) die grotendeels in de bossen leven, is dit voedselrijk en bovendien bereikbaar op een rustige en gemakkelijk gelegen plek. Wilde zwijnen (en ook een paar andere zoogdiersoorten) kunnen flinke schade aanrichten op akkers en weilanden. Om de schade zoveel mogelijk te beperken, is het hele landbouwge-bied omrasterd.

Wilde zwijnen (everzwijnen) voelen zich onder andere thuis in loofbossen met veel dekking van bijvoorbeeld adelaarsvaren en laag naaldhoutopslag. Ze eten van alles: wortels, eikels en beukenootjes. Ook wormen, insecten zoals mestkevers en hun larven, kadavers, kleine zoogdieren en soms pasgeboren reekalfjes staan op hun menu. Als de varkens op stroop-

tocht gaan blijft er weinig heel. Ze woelen met hun snuit de grond om, op zoek naar voedsel. Dit omwoelen is gunstig voor de humusvorming en kieming van allerlei zaden van planten.

Aan de bosrand, gelegen op een soort terp, staat de nieuwe wildkansel met zijn vensters gericht op een opengemaakt plek in het bos (foto Bert Budding).

Dassen

Dassen, zeldzaam geworden in de loop der jaren, voelen zich op De Hindekamp en aangrenzende gebieden (Noord Ginkel en Planken Wambuis) goed thuis. De aanwezigheid van de landbouwenclave met zijn gesloten, kleinschalige karakter, biedt de das blijkbaar voldoende mogelijkheden om voedsel te vinden en zijn burcht te bewonen. Dassen voeden zich niet alleen met vruchten en landbouwproducten, maar ook met insecten, muizen, slakken, regenwormen en zelfs jonge konijnen. Deze marterachtige is geen uitgesproken jager, maar wel een dier dat min of meer bij toeval zijn prooi vindt. Deze manier van voedselzoeken speelt zich voornamelijk 's nachts af. Daarom zal het slechts sporadisch voorkomen dat de das het pad van een mens kruist. Wel kunnen sporen worden aangetroffen. Het dier is vrij zwaar en daardoor zijn de bijzonderheden van het spoor meestal goed zichtbaar. De voetkussens en de lange nagels zijn duidelijk te zien. Bij de burcht of op de grenzen van het territorium zijn krabsporen op bomen te vinden. Een bijzonderheid hierbij is dat deze bomen in de loop van de tijd vaak afsterven.

4. Het jachtseizoen van weleer

Een jachthuis, in vroeger dagen meestal gelegen in een bosrijk landschap, rijk aan wild, was tijdens het jachtseizoen het hoofdkwartier van het jachtgebeuren. Dat gold evenzo voor het jachthuis De Hindekamp, waar eertijds mr. J. Kolff de scepter zwaaide en daarna J.G. Schlimmer het bewind voerde.

Dick van Droffelaar (1932 -), wiens ouders destijds de tuinmanswoning bewoonden en

tevens als huisbewaarders van de landheer optraden, had een aantal van deze jachtpartijen meegemaakt. Hij was zo goed daarover een interessant relaas te geven.

Schlimmer kocht destijds het landgoed De Hindekamp, met de opzet er zijn hobby 'de jacht' volledig uit te kunnen leven. Kosten noch moeite werden gespaard om het landgoed zodanig in te richten, dat het wild er zich volledig kon thuisvoelen. Grote stukken bouw- en weiland moesten plaats maken voor bos (elzenhout met eronder rododendrons en allerhande verdere 'aanpassingen'. Meerdere jachtopzieners werden ingeschakeld. Hij beschikte over een verlengde Cadillac Sedan (naast een normale Cadillac Sedan) om ook de jachthonden met begeleiding te kunnen vervoeren als hij elders werd uitgenodigd om te komen jagen. Hij bezat ook een speciaal daartoe ingerichte wildwagen om het geschoten wild, dat door de drijvers was verzameld, aan het einde van de drift te vervoeren. Die aantallen waren zo groot dat het meevoeren door de drijvers vaak onmogelijk was. Schlimmer was altijd uitgerust met twee jachtgeweren, die door mijn vader voor hem werden herladen. Al op vrij jonge leeftijd (6 jaar) mocht ik mee op jacht (drijven), echter alleen onder de vaderlijke begeleiding van de 'meesterdrijver' in de persoon van O. Vaarkamp (tevens jachthoornblazer), een en ander om te voorkomen dat ik onverantwoorde dingen zou doen, maar ook om mij te helpen bij het oversteken van brede sloten in het jachtgebied. Indien er zich echter naar het oordeel van mijn vader een minder kundige schutter onder de jagers bevond, werd mijn deelname verboden.

Resultaat van een jachtpartij: een wild zwijn. Dit was in de jaren dertig een regelmatig terugkerend beeld. De nieuwe eigenaar van "De Hindekamp" kocht in die tijd de gehele boerenenclave op en gaf vanaf dat moment aan de jacht de hoogste prioriteit (foto J. Speelziek).

Zo'n grote jachtpartij werd zorgvuldig voorbereid waarbij de jachtopzieners, drijvers en soms ook de honden (waterwild) werden ingeschakeld. De drijvers stonden onder leiding van een 'meesterdrijver' met jachthoorn. Het aantal drijvers was relatief groot en bestond voor een deel uit bewoners met hun wat oudere zonen, alsmede uit enkele mensen van elders. Of er ook voor betaald werd is mij niet bekend, wel kregen de drijvers wild mee naar huis.

Het wild waarop werd gejaagd bestond hoofdzakelijk uit konijnen, fazanten en eenden. Incidenteel werd ook op herten en wilde zwijnen gejaagd. Naast de grote jachtpartijen bestonden er ook kleinere waarbij de honden een actieve rol speelden. Eveneens werd er met behulp van fretten gejaagd op konijnen. Het overtollige wild werd na een jachtpartij

verkocht aan een wildhandelaar in Ede.

Op De Hindekamp werden zowel fazanten als eenden gefokt. De jachtopzieners en een aantal medewerkers hielden zich daarmee bezig. Het betrof een groot aantal dieren dat vanaf broeden, hoofdzakelijk onder kippen, opfokken, loslaten en weer schuw maken, moest worden begeleid.

In de Kreelseplas bevond zich een eendenkooi met slechts één pijp. Of er ook gebruik gemaakt werd van een kooikershondje en lokeenden weet ik niet, want het was mij niet toegestaan bij deze plas te komen. De kooi werd door de jachtopzieners beheerd.

De entree naar de Kreelse plas. De opname is uit 1982. Men mocht er toen vrij wandelen, maar fietsen was verboden (foto F.G. van Oort).

De taken van de jachtopzieners op De Hindekamp bestonden voornamelijk uit:

- verzorging van het wild, o.a. het 's winters bijvoeren gedurende slechte weersomstandigheden en het fokken van fazanten en eenden;
- bestrijding van roofdieren, zoals vossen, bunzings, hermelijnen en wezels; kraaien en eksters (eieren-rovers), roofvogels zoals buizerds, haviken en sperwers;
- jacht maken op wildstropers. Het stropen was een zeer lucratief bedrijf vanwege de grote aantallen wild in die contreien. Dat stropen geschiedde met lichtbakken of minder opzichtig: strikken zetten, bosje drijven, strikken leeghalen, en weer snel wegwezen. Diverse keren werden stropers, zelfs uit Hilversum, op heterdaad betrapt.

5. Gemengd boerenbedrijf op De Hindekamp

De ontgonnen gronden

Met behulp van een plaggenhak werd de bovenlaag van de heide (en andere woeste gronden) afgeplagd. De vrijkomende (heide)plaggen gingen met een stortkar naar de potstallen, waar deze zich, met name gedurende de winter, vermengden met de schapenmest, om in het voorjaar gebruikt te worden als bemesting voor de landbouwgronden. Na het afplaggen werd de voormalige heidegrond omgeploegd, waarna deze bestemd werd voor bouwland en/of grasland. De vochtigheidsgraad van de bodem bepaalde of het akker- of weiland zou worden.

Boerderij de Kreel. Een opname uit 1972. Op kaarten uit de 18^e eeuw komt deze boerderij al voor. Ook dit bedrijf werd toegevoegd aan het areaal van 'De Hindekamp' en is altijd als boerderij in gebruik gebleven (foto J.H. van Schuppen).

*Kreelse plas in een nieuwe uitvoering met zandstrandjes.
Vroeger in gebruik als visvijver echter thans natuurgebied bij uitstek (foto 2001, B.Budding).*

Ook de Heidebloemplas heeft een facelift ondergaan. Ook hier wordt weer rekening gehouden met de aangescherpte natuurwaarden, zoals de aanleg van natuurlijke oevers (foto 2001, B. Budding).

De akkers - en een dikwijls uitgebreide moestuin - bevatten voornamelijk producten, bestemd voor het vee en uiteraard ook voor eigen gebruik, zoals aardappelen, rogge, haver en boekweit. Verder was er weideland voor het vee en daarnaast werden er knollen ten behoeve van veevoer verbouwd maar ook (heide)spurrie (*Spergula arvensis*) naast luzerne (*Medicago sativa*).

Voor bodemverbetering van pas ontgonnen gronden werd gebruik gemaakt van serradella (*Ornithopus sativus*) en gele lupine (*Lupinus luteus*); dit laatste gewas werd ook gebruikt als veevoer, waarbij de stikstofknolletjes aan de wortels, tot verrijking van de arme grond, achterbleven. Later werd als groenbemester ook gebruik gemaakt van de stikstofrijke *Phacelia* (*Phacelia tanaacetifolia*); dit was evenals boekweit een uitmuntende bijenplant ten dienste van de imkers.

Schape- en bijenteelt

Vrijwel iedere bewoner was in het bezit van een hoeveelheid heideschape. Op De Hindekamp waren vroeger een achttal schaapskooien. De schape konden van hieruit direct de heide oplopen. De Kreelseplas, de Heibloemplas en de overige kleinere plassen deden als drenkplaats dienst voor de schape en om ze voor het scheren te wassen.

Dikwijls vervulden kinderen, waaronder ook meisjes, na hun lagere schooltijd de functie van herder of herderin. In feite was hierbij de belhamel, het gecastreeerde mannetjesschaap met een bel om zijn nek, het bindende element voor de kudde, aldus oude verhalen van De Hindekamp.

Toch had elke kudde zijn eigen territorium. De stukken heide waren door middel van plaggenhopen afgebakend. Hiervoor was de Buurtmeester verantwoordelijk.

Het Veluwse heideschaap werd behalve voor het vlees, vooral gefokt om de wol, die een dicht samenhangend vlies bezat.

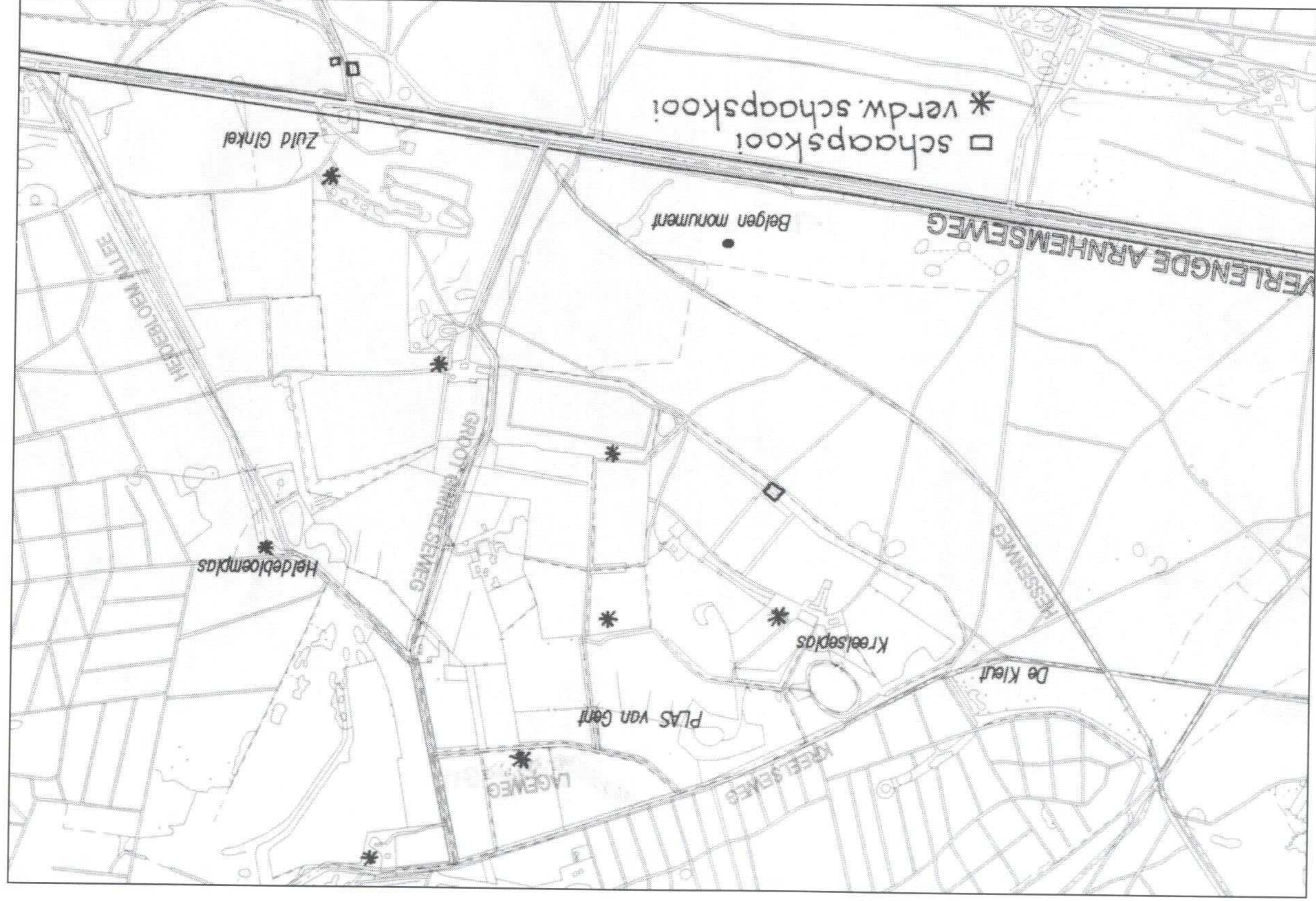
Naast de schape hield men ook nog paarden, geiten, kippen en konijnen.

De Veense wol- en bijenmarkt

Tijdens de tweede helft van de 19e eeuw was het gebruikelijk dat enkele schapehouders van De Hindekamp in Ede met zogenaamde platte paardenwagens hun schapewol afleverden op de aanvankelijk meer dan een week durende bijen- en wolmarkt in Veenendaal. Deze werd traditioneel in de derde week van juli gehouden. Als retourvracht kochten ze dan een aantal korven met bijen. Deze werden thuis nabij de boerderij geplaatst. Immers, De Hindekamp was in die dagen voor driekwart omgeven door onafzienbare heidevelden. De bijen waren echter geen lang leven beschoren, want medio september werden de korven geslacht (afgezwaveld), waarna de heidehoning tegen een goede prijs werd verkocht. De suikerbiet was nog nauwelijks bekend, zodat bijenhoning vrijwel de enige zoetstof was. De beperkte hoeveelheid suiker, afkomstig van riet- en palmsuiker uit de toenmalige koloniën was nogal prijzig, zodat honing erg populair was. Na de komst van het boekweit kwam er een einde aan het slachten van bijenvolken. Daar de eerste boekweit reeds in juni/juli bloeit, met andere woorden vóór de eerder genoemde bijenmarkt, en bovendien sterk afhankelijk is van bijenbestuiving (meeropbrengst 30%!), ging men er toe over om permanent bijen te houden. Overwintering van de bijenvolken werd daardoor noodzakelijk.

Kunstmest

De mest afkomstig van de veestapel werd gebruikt op het akkerland. De verblijven voor het vee waren in de jaren vóór en rond 1900 nog van betrekkelijk primitieve aard. De betere mest kwam uit de potstallen, zoals indertijd de koestal, schaapskooi en het varkenskot. Deze leverden organische mest van een hoogwaardige kwaliteit.

Op bijgaande topografische ondergrond zijn de verdwenen schaapskooien aangegeven. Dit onderdak voor de schapen betekende voor de op de Hindekamp wonende boeren een deel van de inkomsten. De kooien bij de Kreele en de Zuid-Ginkel zijn nog in takt en herbergen nu nog twee schaapskuddes.

Reeds voor 1900 werd er in het bijzonder in de ontginningsgebieden geëxperimenteerd met kunstmest, zo ook op De Hindekamp. Kunstmest was aanvankelijk bij de boeren verre van populair, want al dat 'korrelgedoe' bezat immers geen 'vaag' (humus). Door toedoen van een kunstmestfabriek in Rotterdam verschenen er een paar proefveldjes met aardappels, waarop onder andere nieuwe rassen werden beproefd. Hierbij werden ook enkele kunstmestsoorten (chili, super, patentkali en slak) uitgetoet, waarna duidelijk werd dat de aardappelooft, zowel kwalitatief als kwantitatief, met sprongen omhoog ging. Al vrij gauw was iedereen daarvan overtuigd, zodat het gebruik van kunstmest gemeengoed werd.

Er was aan het einde van de 19e eeuw in Ede-dorp een koren- en oliemolen, genaamd 'Concordia', waar het nodige maalwerk van rogge, haver en boekweit plaatsvond.

6 Het dagelijkse gebeuren op De Hindekamp

In de moestuin werden diverse groenten, waaronder boerenkool geteeld; er stonden ook enkele fruitbomen, waaronder vaak een aantal kippen rondscharrelde. In de jaren dertig werd een aantal boerderijen gesloopt; de fruitbomen bleven echter staan, waardoor de oorspronkelijke lokatie van enkele boerderijen nog traceerbaar bleef.

De afstand tot het dorp Ede en het ontbreken van geëigend vervoer, maakten de bewoners vrijwel geheel 'self supporting'. De kinderen gingen naar de N.H. Paasbergschool in Ede, een uur gaans. Bij zeer slechte weersomstandigheden werden ze wel door één der bewoners weggebracht met een brik, een licht voertuig op vier wielen, waar men aan de achterzijde instapte en waarin de banken zich aan de zijwanden van de bak bevonden. Het is zelfs voorgekomen dat de kinderen per slee naar school werden gebracht.

Ook op maandagmorgen konden ze meerijden want dan ging de boer naar de markt in Ede. Het was dan verzamelen geblazen bij de 'Kleut'. Dit was een kruispunt van wegen nabij boerderij de Kreel. Later werd de fiets het vervoermiddel.

Er waren in die tijd eigenlijk maar twee behoorlijke wegen lopende van de Hindekamp naar het dorp Ede. Dat was de Rijksweg, waar men tol moest betalen, en de Kreelseweg, een zandweg met fietspad die in eigendom en beheer was van de gemeente Ede.

Gedurende de wintermaanden vlocht de boer met zijn gezinsgenoten de bijenkorven, waarbij gebruik werd gemaakt van roggestro, gedorst met de vlegel. Als vlechtmateriaal werd braamspleut benut: lange van doorns ontdane braamstengels.

Veel vertier was er verder niet. Een lichtpuntje was de wekelijkse krant die op zaterdag met de post meekwam. Zo af en toe kreeg men ook het 'Petroleumkrantje' (reclame) via de olieboer. Ook bracht Jansen uit Veenendaal, die met de pottenkar reed eenmaal in de twee weken een bezoek aan het gebied.

En wie ook elke donderdag kwam was Tichelaar, de kruidenier/bakker uit Ede. Zo kon men zijn inkopen doen en pleegde men zo af en toe wat ruilhandel want Tichelaar kocht de eieren op die hij later weer op de veiling verhandelde. Hiervoor had hij een grote kist met stro op zijn wagen staan voor het vervoer.

In de Eerste Wereldoorlog lag op een steenworp afstand het Belgenkamp. Niet dat men zich daar veel mee in liet maar op zaterdag gingen de mannen van de Hindekamp wel naar de Belgische 'couffeur' om zich daar te laten knippen en scheren.

De villa De Hindekamp en haar bijgebouwen beschikte reeds in de jaren dertig over stroom, die opgewekt werd door middel van een aggregaat. De overige huizen moesten het tot ver na de Tweede Wereldoorlog zonder leidingwater en elektriciteit doen. In die tijd gebruikte men petroleum. Later schakelde men over op propaangas (gasverlichting). Dit kon ook als brandstof voor het koken worden gebruikt. Het ging er in die tijd primitief en in zekere zin ook armoedig aan toe. Pas in de jaren zeventig werd men op het elektriciteitsnet aangesloten en werd waterleiding aangelegd.

Het was werken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Zondags had men 'de pap op' en was men blij om het even rustig aan te doen. Ondanks dat men gelovig was, ging men niet vaak naar de kerk en ging men wel dan moest men in de armenbankjes plaatsnemen.

Een dokter werd zelden geraadpleegd. Dan moest het toch wel heel erg zijn. Bekend was dat dr. Hoekstra en dr. Weijers wel kwamen als het nodig was. De laatste bezigde altijd de gevleugelde woorden 'ik ga er lachend in en kom er jankend uit'.

7. De toekomst van De Hindekamp

Plan Vlinderdas

In 1991 komt, in opdracht van de gemeente Ede, het rapport 'Vlinderdas, een natuurlijke toekomst van de Ginkel' tot stand. Hierin wordt aangegeven hoe de gemeentelijke landbouwenclave onder de naam de Ginkel (onderdeel van het vroegere landgoed de Hindekamp) dient te worden ingericht en beheerd.

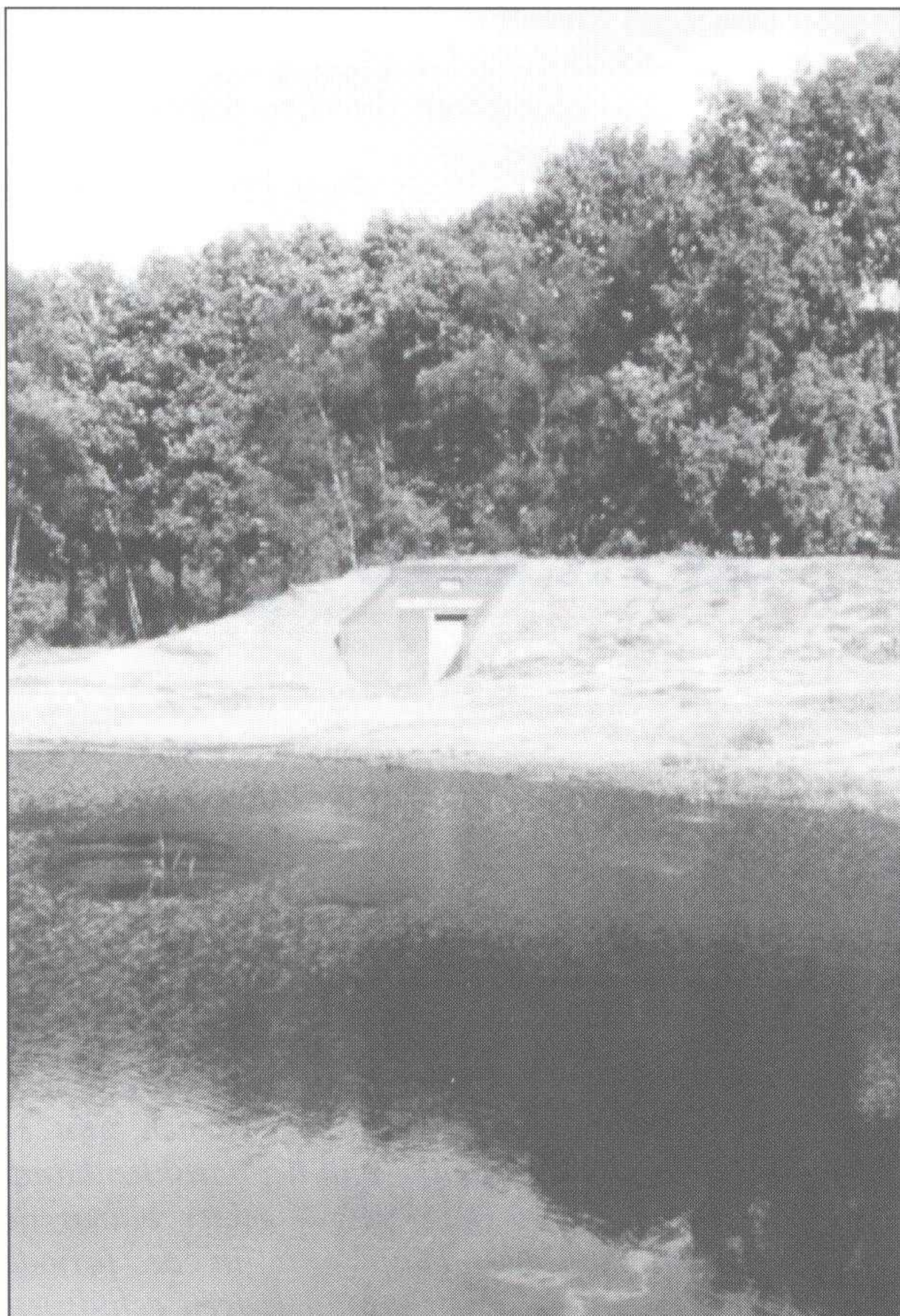
Aankondigingsbord met daarop de elementen die over het gehele gebied van het landgoed "De Hindekamp" worden uitgevoerd (foto 2001, B. Budding).

De doelstellingen van dit plan is het werken aan een gebiedsgerichte natuurontwikkeling inclusief het verbeteren van het milieu en wel op een zodanige wijze dat de aanwezige landbouw (minder intensief en natuurlijk minder kunstmest) nog haalbaar is en dat het recreatief gebruik, ook met een aantal beperkingen, aan zijn trekken kan komen.

Door een aantal aanpassingen in het gebied, zoals het aanbrengen van extra poel- en ruigtezones, probeert men een beter milieu en een rijkere natuur te creëren.

Zoals de naam reeds zegt, is het gehele plan sterk gericht op de vlinders en de das. Beide diersoorten doen het thans uitermate goed in dit gebied.

Eén van de laatste ontwikkelingen in het kader van het plan Vlinderdas is het gereedkomen (eind 2000) van de zgn. vleermuiskelder; deze is gesitueerd aan de Kreelseweg, ten oosten van de Kreelse plas en de plas van Gent.

De vleermuiskelder bestaat uit een oppervlakte van 25x25 meter en bestaat uit een stelsel van rioolbuizen en putten, afgedekt met een dikke laag aarde. Er is één ingang, een dichte deur met een flinke uitsparing, waardoor de vleermuizen makkelijk in en uit kunnen vliegen.

Door het aanwezige waterpeil wordt verwacht dat er zo'n halve meter water in de putten tussen de buizen staat, want water is van groot belang voor de vleermuizen. Tijdens hun winterslaap teren deze dieren op hun vetreserves maar zonder water drogen zij uit.

Het doel is om het vleermuizenbestand op De Hindekamp te laten toenemen en om naast het Edese vleermuizenreservaat, gelegen op het landgoed Kernhem, een tweede lokatie te ontwikkelen. Of dit zal lukken is nog de vraag. Bij de 2e controle in de winter van 2001/2002 bevond zich één vleermuis in de kelder.

*De vleermuiskelder na realisatie
(foto 2001 B. Budding).*

Slot

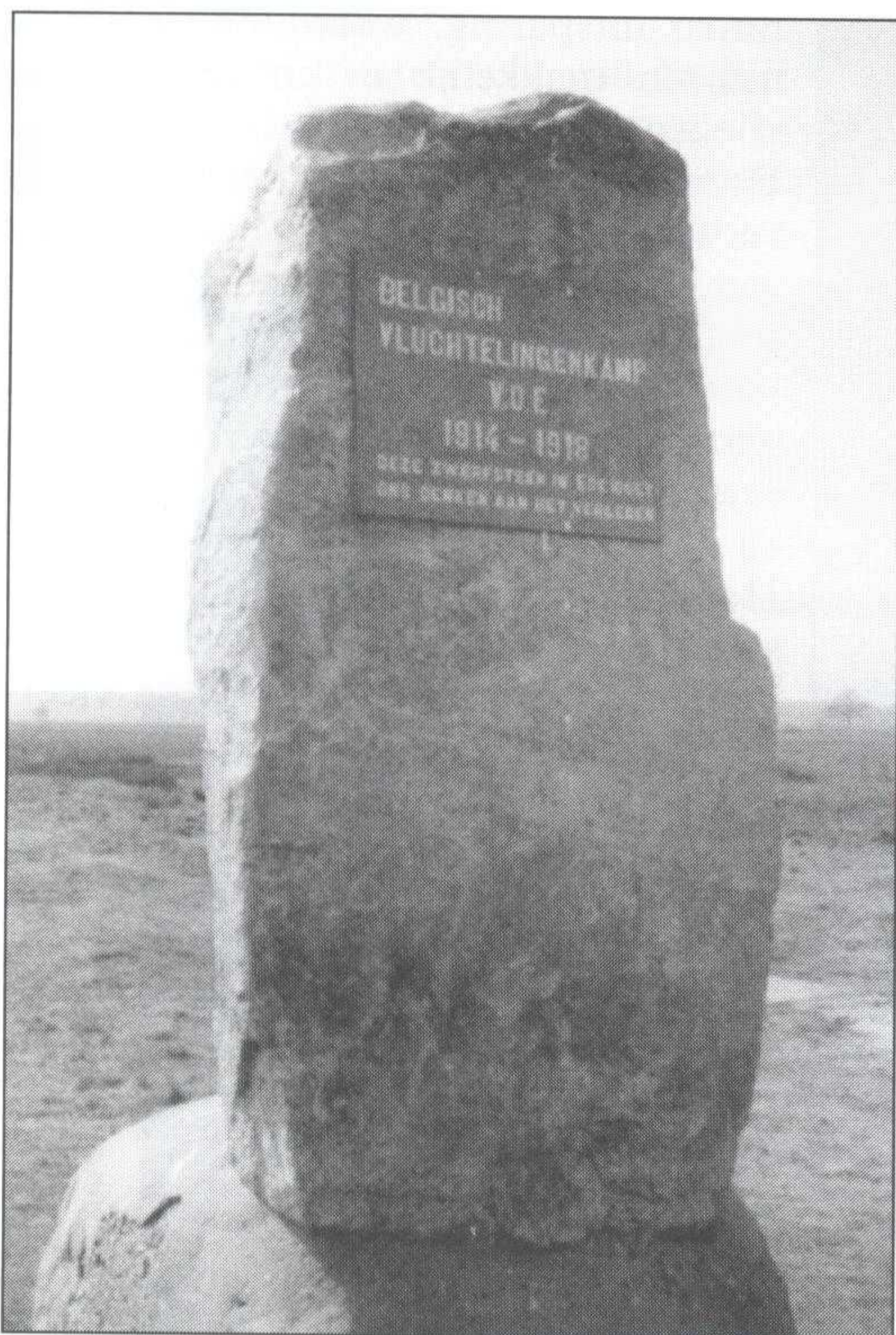
De bewoners van De Hindekamp hebben in het verleden dikwijls onder min of meer feodale omstandigheden geleefd, hetgeen overigens niet ongewoon was in die tijd.

De nagenoeg algehele uittocht uit dat gebied kan vooral worden toegeschreven aan de volgende factoren: Allereerst moeten de grote importen van goedkope Australische schapenwol van hoge kwaliteit worden genoemd; hieraan werd onder andere door de Veenese (Veenendaal) wolfabrieken de voorkeur gegeven. Verder betekende de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog de nekslag voor de schapenteelt. Door de opkomst van kunstmest kwam de schaarste aan dierlijke mest uit de potstallen grotendeels te vervallen. Het kostbare onderhoud van de grote schaapskooien en de arbeidsintensieve verplaatsing van de potstalmest naar de akkers wordt hierbij nog buiten beschouwing gelaten. Bijenhoning was in het begin van de 19e eeuw de enige zoetstof. Door de importen van tropische rietsuikers en later de komst van suikerbieten werd aan deze veel goedkopere zoetstoffen de voorkeur gegeven. Honing resteerde daarna meer als een luxe product. De vezelrijke en eiwitarme boekweit maakte plaats voor nieuw ontwikkelde tarwerassen en zo verdween ook

de veel gevraagde boekweithoning. De korfbijenteelt nam daardoor aan het einde van de 19e eeuw sterk af.

Het feodale beleid van de laatste 'landheer' in de dertiger jaren heeft dit proces nog versneld. De grootscheepse jachtpartijen behoren eveneens tot het verleden.

De gemeente Ede heeft voor de toekomst van de Hindekamp / De Ginkel een zeer goede keuze gemaakt. Dit zal onbetwist bijdragen tot de schoonheid van dit rijke natuurgebied, dat alle eigenschappen bezit voor de vorming van een reservaat.

'Deze zwerfsteen in Ede doet ons denken aan het verleden'. Dit is het opschrift op het zgn. Belgenmonument. Naast deze stenen zijn er een aantal brokstukken van het barakkenkamp zichtbaar. Op deze plek - echter buiten de Hindekampgemeenschap - is in de periode 1914-1918 een groot aantal Belgen gehuisvest geweest (foto F.G. van Oort).

Bronnen:

- Geschiedenis van Ede, uitg. 1980
- 1783-1983: 'Twee eeuwen SPEELZIEK IN NEDERLAND', uitg. 1983
- Langs heidezooen en hessenspoor van Jac. Gazenbeek, Uitgave 1956/73
- Korfmakerij van Jan van de Veluwe (Uitg. 1982 'Bijenhuis' te Wageningen)
- De Bijenteelt van T.C. Hootsen, uitg. 1909
- Dé korfmaker van de 19e eeuw: Aaldert van Schothorst van J.J. Speelziek 1999
- De Hindekamp, J.J. Speelziek
- Oud archief, Gemeente Ede
- Archief Kadaster, Arnhem
- De huidige en toekomstige betekenis van het Ginkelse zand, W.Vos, de Dorschkamp
- Vooronderzoek plas van Gent, Heidebloemplas, D. de Boer, Ecologisch Adviesbureau STL
- R.O.V. 1990, Structuurplan gemeente Ede, (onderzoeksrapport)
- RAAP-notitie nr.36, Drs. C.M. Soonius en drs. L.A. Ankum, 1991

een winkel
vol (cadeau-)
ideeën voor
binnen en
buiten

Geels

E D E

Grotestraat 111, Ede Tel.: 0318 61 92 92
geels@geelsede.nl www.geels-ede.nl

voor een
volledige
impressie
bezoek
onze
internet
site

Fahrenheitstraat 24
Postbus 262
6710 BG Ede
Tel. : (0318) 624 523
Fax: (0318) 625 161

- 24 uren glasservice
- Onderhoudsschilderwerk
- Nieuwbouw
- Utiliteitsbouw
- Isolatieglas
- Voorzetramen
- Rolluiken
- Zonweringen enz.

omdat er
meer
is dan van
negen

tot **vijf**

Als u veel output levert, met een drukke baan bijvoorbeeld, hebt u ook behoefte aan veel input. Dat is de reden dat de SNS bank allerlei vormen van cultuur een warm hart toedraagt. Van theater tot museum. Van beeldende kunst tot het verenigingsleven.

SNS bank

GROOT GEWORDEN DOOR KLEIN TE BLIJVEN

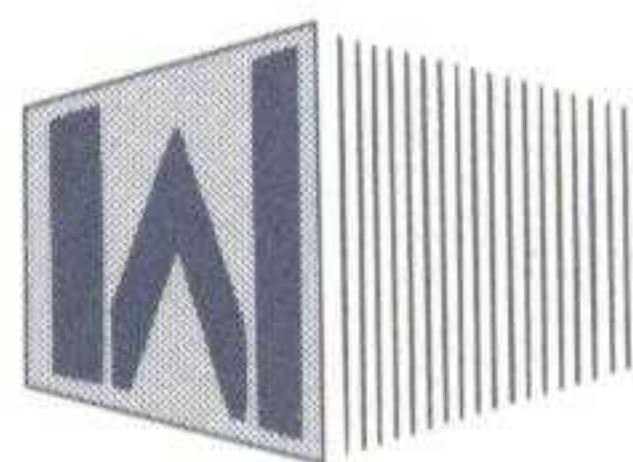
Periodieken, handelsdrukwerk,
brochures en folders
met vakmanschap vervaardigd bij:

DRUKKERIJ FROUWS EDE BV

Fahrenheitstraat 26, 6716 BR Ede, tel. (0318) 642 111, fax 642 757

**AANNEMERSBEDRIJF
WILLEMSSEN & ELBERTSEN EDE**

**NIEUWBOUW
VERBOUW EN ONDERHOUD**

Dwarsweg 10 - 6716 BJ Ede - Tel. (0318) 63 72 50 - Fax (0318) 63 97 62

U ZOEKT.....

HARKES

TUIN- EN KAMERPLANTEN CENTRUM
KLINKENBERGERWEG 29 EDE
TEL. 0318-612694

- POTTERIE VOOR KAMER EN TUIN
- MESTSTOFFEN - GRONDSOORTEN
- TUINPLANTEN - BLOEMBOLLEN
- ALLES VOOR DE VIJVER
- GRASZODEN
- NATUURSTEEN
- TUINHOUT
- TUINGEREEDSCHAP
- KAMERPLANTEN
- SNIJBLOEMEN